

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

1 ¹Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, ²a'yaa mu mij tyitáa'ixaaj a'íimaj i maj juji'íj jin jaaséej tí'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íimaj huo'té'ixaatyee'en i tyeítyee i nyúucarij i Dios ti jimi je'ráma'can. ³Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'íj tyino'támiteeraj ti xá'pui' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, ⁴pata'aj pij tyámua' naa tyáamua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síij ti tajapuá tyí'huiire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵A'ájna imuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síij puaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íira'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶A'íi mu hua'puaj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, jí'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

⁸Aj pu'íj séej xicáara' jitze tya'rá'aj tí'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyí'huiire', ⁹a'yájna mati'íj tyee'yí'tihua'aj a'íimaj i puaríj, a'íj pu huaci'íj i Zacarías tí'íj a'íin utyájrutyey i tyeyúuj tzajta', ajta je'en íjicua antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰Tí'íj ooj tyatáasima'caj i íjicua, néijmi'i mu i tyeítyee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹Aj pu'íj síij ti tajapuá tyí'huiire' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'racaa i íjicua. ¹²Tí'íj jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Zacarías, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamujri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'ájna i Isabel sij néemi'ij, a'íi pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijn Juan. ¹⁴Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'táj i tyeítjee huatóotyamua've'sij ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, ¹⁵ji'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juqueí'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tás'sij mui'caa i tyeítjee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷A'íi pu i Juan anaquéej huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'ájna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'ij tyámua' huó'uurej a'íijma i hua' huásimua' i ti'ríj mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'ij huá'uuren i tyeítjee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

¹⁸Aj pu'ij i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huíire' tijn:

—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vastacirie', ajta a'ájna i tyaj néemi'ij pu'ríj ajta ucaríj.

¹⁹Ajta a'ájna i ti tajapuá tyí'huíire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaaj, a'íj nu jimi tyí'huíire' i Dios, a'íi pu unyojo'ta'ityaca' ney nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij. ²⁰Ajta ijíj capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' i'ríitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyeríj tyimuaaté'exaaaj.

²¹Majta a'íimaj i tyeítjee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj mee'chó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti iiráamej i tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyú'íhuo'raca'aj tyi'táj ti jin arí huápu'ij já'tyeevi'ca'aj ti a'úun je'rávaaca'aj. ²²Ajta ti'ij iirájraa, capu che' i'riitaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' i'riitaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'táj jimi huataséjre i tyeyúuj tzajta'.

²³Ti'ij antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' a'ájna i Zacarías, aj pu'ij jó'raa i juchéj. ²⁴Ti'quij huatajútzaaj a'ájna i Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxcirie' pu á'tyeej tiquee iiráyi'caa i juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijn: ²⁵“Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tyeítjee quee ná'xaahuataj.”

Síj ti tajapuá tyí'huíire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

²⁶Ti'ij aráasej máxcirie' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ityaca' a'íjci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galilea, ²⁷a'áa pu já'chajca'aj a'ájna i María i ti arí tímua' huatyévice'sij

a'íjci jamuán i José, a'íj ti jitze eeráma'can i David, ajta i Maríia capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. ²⁸A'íjna i ti tajapúa tyí'huiire' a'úu pu jo'tyájrurij jo'tíj je'rácatyii a'íjna i Maríia, ti'quij a'yan tyaatatyójtje tijin:

—A'íi' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹Maríia pu je'ej tyo'taséj ti'íj a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jin jaatatyójtjej.

³⁰A'íjna i ti tajapúa tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. ³¹Ijíj paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tijin JESÚS. ³²A'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Yójra' i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios ti tavástara' pu'éen, a'íi pu tye'entyájruty'e'ej ti'íj néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, a'yájna ti'íj i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i David, ³³a'íi pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íijma jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipua'rij i ti jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴Maríia pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapúa tyí'huiire' tijin:

—¿Ji'nye tyí'ri'ij ti a'yan tyú'rinyij, típua'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵Ajta a'íjna i ti tajapúa tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a jitze huatyá'ítzeere'ej, ajta a'íjna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i pá'ri'íj ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijin i ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere' ti ajta Yójra' pu'éen i Dios.

³⁶Ajta a'íjna a'ihuáara' i Isabel a'íi pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucaríj, a'íjna i maj a'yan tyá'xajta'aj tijin i ti quee yo'mua'tacaa, pu'ríj aráasej máxcirie' á'tyeej ti jutza'. ³⁷Capu tyi'tíj muárie'rij i Dios jimi.

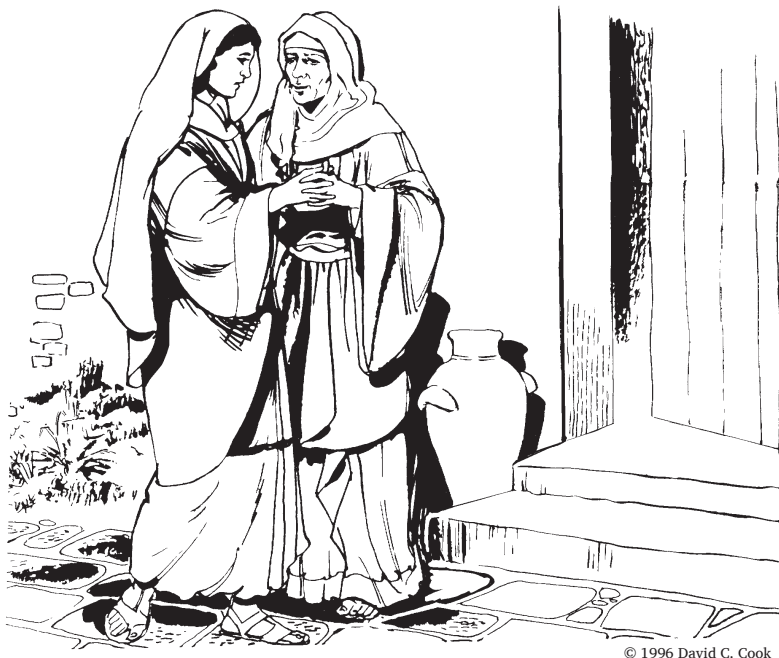
³⁸Aj pu'ij i Maríia a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyá'huiire'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj períj tyinaaté'exaaaj.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i ti tajapúa tyí'huiire'.

Maríia pu júumuaarin a'íjci i Isabel

³⁹A'ájna xicáara' jitze pu i Maríia jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tíj ja'chajta' jíríj jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtjej a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chi'táj. ⁴¹Ti'íj a'íjna i Isabel jáanamua'jri' ti jaatatyójtjej i Maríia, a'íi pu i pá'ri'íj huatáhuaaxij i jucáatze', ajta a'íjna jimi i Isabel pu huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴²Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Maríia tijin:

© 1996 David C. Cook

San Lucas 1:39

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtoo muéetzij quee séecan i úcaaa, ajta tyámua' tyeetyájtoo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyíj nyaj pu'éen nyáaj, ti'ij mu jo've'mej nyéetzij jimi i náanajra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jáanamujari' i paj naatatyójtjej, a'íi pu i nyiyóoj ootáhuaaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' ti huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i tavástara' tyimuaaté'exaaj.

⁴⁶ María pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I nyaj jin ma'úumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzire' a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeericaa', i nyaj quee je'ej tyéejviicue', ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxájta ti i Dios tyámua' tyinaatyájtoo,

⁴⁹ ji'nye a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu nye jimi jéehua huápu'íj tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'tíj jin áitzeere' i ti jin ántyapuaaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej, a'íijma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

- ⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i ti néijmi'i jin putyí'uurej,
ajta tyihua'antyí'uunyi'ri' a'íjma i maj óotzaahuatye',
- ⁵² ajta tyihuáa'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime',
ajta va'cán jin tyihua'antyáaru'jtyej a'íjma i maj quee je'ej
tyéjviicue'.
- ⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íimaj i maj tajcuca'aj,
ajta huo'ta'ítyaca' maj jó'ciinyej mequee tyi'tíj antyi'á'aj i maj
chíjtyaanyi'ij pué'een.
- ⁵⁴ A'íjma pu huatáhuui i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi
tyí'huire',
ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoratziiri' ti tyámua'
tyihuo'tyéjeevej.
- ⁵⁵ A'yaa pu aami' tya'tóoratziiraca'aj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij,
a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.
- ⁵⁶ Ajta a'íjna i María a'áa pu jo'tyá'ítzee a'chu huéicaj máxcirie'
a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tij ja'chej.

Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Ti'ij tya'rá'aj a'náj tij tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu
tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tyeítyee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta
ihuáamua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'ij
jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Ti'ij
arahuéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antysisíjchej
i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan
jaatámua'tyiiche'en tijin Zacarías a'yájna ti'ij ántyapuaj i táatajra'.

⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:
—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej
tijin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj a'yan ántyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Mati'ij mij jumuáca' jin jaata'íhuo'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej
mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj ti'ij a'yan ántyapuaj
já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán
jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijin: “Juan pu ántyapuaj
ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatá'riitariaca' ti
tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i
Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta
néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ájna jo'tij
jíríj jo'quéetimee a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj
a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj tijin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'íjna i pá'ri'ij?

Ji'nye ji'récán jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj
i pá'ri'ij.

Chuficaria'ra' i Zacarías

67 Ajta a'íjna Zacarías, i ti táatajra' pu'élen i pá'ri'ij, a'íj pu jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tijin:

68 Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, jil'nye a'íj pu jin mujo'vé'mej ti'ij hua' japua huatányuunyij i jutyéityeristyamua'.

69 A'íi pu uyo'ta'ityaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee ti'ij tajapuá huatányuunyij, síij ti a'íj jitze eeráma'can i David, i ti jahuiire'.

70 A'íi pu a'íin pu'élen i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziri': a'íijma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj,

71 a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íijma jimi i maj tájcha'iire', ajta néijmi'caa a'íijma jimi i maj taxana've',

72 a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íijma i tahuásimua'ci'ij, ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoratziri'.

73 A'íi pu a'íin pu'élen i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri' a'íjci i tatáataj Abraham: i ti taatá'sij

74 tyej tyij quee tyí'tziinye'ej yan tyesejria'aj, tyajta quee hua'ajcha'iiria'aj i maj tájcha'iire' sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuire'en,

75 tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ajta tyej tyij jimi huatyá'itzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

76 Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pu'élen, a'yaa mu muaatámua'sij tijin a'íj ti jitze ma'can tyí'xaj i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

jil'nye muáaj paj anaquéj huama'aj puá'mej a'íjci jimi i tavástara' tyámua' petyi'uuriáj i tyeítyee jimi,

77 pajta huo'té'exaatye'ej i tyeítyeristyamua'me'en ti i Dios tyihuo'tú'uunyí'raj i maj jin ootyá'itzee ajta je'en hua' japua huatányuusij.

78 Ji'nye a'íjna i taj Dios, a'íi pu jéehua tá'cu'vej, a'íi pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

79 ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en a'íijma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij jéetze' huápu'i'ij jo'tíca'

ajta je'en a'íj jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

80 Ajta a'íjna i pá'ri'ij a'íi pu tyéve'sesima'aj, ajta a'íj jitze huatyóoca'an i júuricama'ra' i Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tij quee

já'tyi'tij, 'asta na'aj quee atyojo'r'é'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huatóosejrata a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Ti'ij huanie'huaca' a'ájna i Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 ¹A'ájna imuáj a'íi pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'íi pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij a'íin tyejé'íjtaj. ²A'yaa pu tyu'ríj mati'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj Quirinio tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tye'ityee jo'cixij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴A'íj pu jin i José iirárraa a'ájna a Nazaret, i Galilea ti jitze ajtyáma'can, ti'quij a'áa jó'raa a Belén, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íjna i José a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i David. ⁵A'áa pu jo'mej ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'íjci i Maríia i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i Maríia pu'ríj jutza'ca'aj. ⁶A'áa mu mij jo'tyá'ca'aj a'ájna a Belén ti'ij atyojo'r'é'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'ri'ij. ⁷A'áa

© 1996 David C. Cook

San Lucas 2:7

pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij cíixurij jin jaque'ijcataka' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyácun jo'maj ya'muáatyee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chi'ij tzajta'.

I maj tajapuá tyí'huüre' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹Aj

pu'ij jiy'e'tzín sáij huataséjre i ti tajapuá tyí'huüre' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin.

¹⁰Ajta a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye a'áj nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeétyee.

¹¹Ijij pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ájna i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i CIRÍSTU', i ti tavástara' pué'een. ¹²A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'ri'ij ca'íicatzi'huaj ajta a'áa ja'raque'táj ja'mej ciyéj jitze ta'tyácun i ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³Aj mu mij jiy'e'tzín mue'táj huataséjre i maj tajapuá tyí'huüre' a'ájci jimi i sáij, i maj tyé'tyojtziri'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin

¹⁴Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'i'ij naa huasé'rin u tajapuá.

Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeétyee íyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵Mati'ij jo'cáj i maj tajapuá tyí'huüre', a'íimaj i maj cánya'xii tyiséjraca'aj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tijin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaaaj i tavástara'.

¹⁶Aj mu mij jiy'e'tzín ujó'ju', mati'ij mij jáatyoy a'ájci i Maríia majta i José, majta a'ájci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'raca'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa. ¹⁷Mati'ij jaaséj, aj mu mij huoté'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaaaj a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre', a'ájci jitze ma'can i pá'ri'ij ti huanie'huaca', ¹⁸majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'ájci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xii maj siiria'ca'aj. ¹⁹Ajta a'ájna i Maríia néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj.

²⁰Majta a'íimaj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'íi mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'ájci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyi'táj tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaaaj i tajapuá tyí'huüre'.

Mati'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyejúuj tzajta'

²¹Ti'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antysisíjchaca' i navíira' i pá'ri'ij, mati'ij mij a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS, a'yájna ti'ij tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' a'ájci i Maríia ti'ij quee xu jútza'caj.

²²Ti'ijta atyojo're'nyej a'náj maj huá'iracaa a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'vítij a'ájci i pá'ri'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³A'yaa

mu huaríj, jì'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'íjna i pá'ri'íj ti tyáati' ti anaquéej huanie'huaca'.” ²⁴A'áa mu mij ujól'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'íj tyé'íjta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tijin: “Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcui'see na'ríij hua'puácaa i jáamu'í'see.”

²⁵A'ájna imuáj síj pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'hica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶a'yaa pu'íj i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exa'atya'ca'aj ti quee mui'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciríistu', i Dios ti uyo'ta'ítyij. ²⁷Aj pu'íj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'ri'íj huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tyeyúuj tzajta', mej mij a'yan tyar'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸Simeón pu'íj ja'ancuré'chuij a'íjci i pá'ri'íj, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tijin:

²⁹Nyavástara', íjij pu'ríj tyar'róo'astej je'ej paj tyat'áratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámu'nyij a'íjna i ti muahui're'.

³⁰Ji'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapuá huatányuusij,

³¹a'íjci i paj yan jaatyájtóo ti'íj huo'tyáhuire'en, néijmi'caa i tye'ítyee i maj a'yan huacháatimee,

³²a'íjna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua, ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³Ajta a'íjna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'íj jáanamujri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'ri'íj. ³⁴Aj pu'íj Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i María, i náanajra' i pá'ri'íj tijin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pui'intari'huaca' a'íjci jimi i pá'ri'íj, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitye'entyárutyixi'ín i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mui'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatatyíj. A'íi pu a'íin pu'éen i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, jì'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵a'yaa pu'íj tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyí'mua'tzej i tye'ítyee. Ajta néijmi'i a'íjna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacu'nyij a tzajta' ti'íj a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuaj jime'.

³⁶Síj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, íiti' pu pu'éeenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'íj ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íicaj ti'íj huatyéevichej, aráahuap'uj nyinyi'ra'aj pu'íj á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucíin ti'quij huamu' i cína'ra'an, ³⁷pu'ríj

ij muáacuatyej japuan muáacuj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyi'caa u tyeyúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyí'huirria'ca'aj i tavástará' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahuoo i Dios jimi. ³⁸Aj pu'ij a'íjna i Aná ajo'r'ényej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatye'en a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij, a'íimaj i tyeftye'e i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mati'ij huariá'cij a Nazaret

³⁹Mati'ij néijmi'i antyici'ij je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástará', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galíleea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰Ajta a'íjna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riajca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'ri'ij Jesús ti ántyapua'j a'úu mu yó'tyoo u tyeyúuj tzajta'

⁴¹Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uuniri'ri' i hua' yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁴²A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'iica'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³Ajta ti'ij tye'entyipua'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'c'ij jo'maj ja'chej, ajta a'íjna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴A'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuoonij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cij a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huoonij.

⁴⁶Huéeicaj xicáj mu á'tyeej maj jahuoo, mati'ij mij a'úu yo'tyoo i tyeyúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' ti tyámua' naa tyojo'iteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihua'íxaatyaca'aj. ⁴⁸Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, ¿jinye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Jinye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástará' chil'táj?

⁵⁰Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'íxaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'í pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'. ⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtóo, majta a'íimaj i tyeítsee.

Tí'ij i Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 ¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijta'ca'aj a'ájna i Tiberio, ajta a'ájna i Poncio Piláato a'í pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijta'ca'aj a Galillea, ajta i ihuáaria'ra' a'íjci i Herodes Filipo ti ántyapuaj a'í pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíite, ajta a'ájna i Lisantias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'ájna i Anás ajta i Caifás, a'í mu puaríj jin tyityetyú'uuca'aj i tyejúuj tzajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'íjci i Juan i ti yójra' pu'éen a'íjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huáaraa véjri' a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítsee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajta'ca'aj ti a'yan tíjin:

A'tíj pu aja'ijihua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tíjin:

“Tyámua' xu huó'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara', siajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyi' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'váj'istya'xi'in a ti ja'tyacúcu'nyijmee, ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tij i jiríj jo'quéttimee, ajta i juyéj ti tyuuttutájmee, a'í pu huatóoje'yij, Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo'r'é'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'í mu jaséjran a'íjci i ti Dios jin tajapua huatányuusij.”

⁷ Matí'ij i tyeítsee ajo'r'é'nyinyiica'aj tí'ij i Juan huó'íiraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyíj mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tíquee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij?

⁸ Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: “Ítyáj tu Abraham jitze eeráma'can”, j'i'nye a'yaa nu tyajámua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj tí'ij a'íin pu'éeenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een tí'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tíquee tyí'tajcaa a'í pu tyu'r'é'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

¹⁰Aj mu mij i tyeétyee a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i ti hua'puácaa tyí'ij sícu'rij, che' séej jaatáchuuiyte'en a'íjci tiquee tyísiicu', ajta a'íjna i ti tyí'ijcha'íj i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'íjci i ti quee tyi'tíj tyícha'íj.

¹²A'íi mu majta aje'r'é'nyej mej mij huái'huaj i maj huá'íjiva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa, mati'íj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Juan tijin:

—Maeestro, ¿ji'nye táarinyij ityáj?

¹³Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu jéetze' huá'íjive'ej, sulu a'íj xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'pui'.

¹⁴Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—A'ri ityáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu tyi'tíj huá'nahue'raj i tyeétyee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jin tyihuá'xajtzí'raj tyi'tíj maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'íjci jin tyámua' tyityóomuajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵Majta a'íimaj i tyeétyee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tipua'aj i Juan a'íin pué'eenye' i Ciríistu', ¹⁶ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaa'j tijin:

—Nyáaj nu ji'r'é'can jime' jájtyij jin já'mua'íiran, ajta síj pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íiran. A'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyévi'jtye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹⁷A'íi pu ji'tyáa' i ti jitzán ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyeríicuj, ti'íj jujíme' jájsiirej i xiéerij. Ajta a'íjci i ímue'rij a'íj pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'íi pu jaatyáteeraj i tiéj jítze tiquee a'náj já'mui'nyij.

¹⁸A'yaa pu'íj, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyihuá'íxaatya'ca'aj i tyeétyee. ¹⁹A'íj pu ajta tyityá'xij a'íjci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íj pu tyévi'tinye'ej a'íjci i Herodías, i ti íira'ra'an pué'eenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyi'tíj jime', a'íi pu je'tyáana'aj a'íjci i Juan.

Ti'íj Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹A'yaa pu tyu'ríj ti'íj ooj i Juan hua'íiracaj i tyeétyee, a'íj pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta ti'íj i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'íj antacúj i tajapuá, ²²ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'íj cúcui', ajta je'en nyúucarij uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'íimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can

(Mt. 1:1-17)

²³Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'iica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóochej ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José. Ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elí, ²⁴ajta a'íjna i Elí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Janai, ajta a'íjna i Janai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ²⁵ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós, ajta a'íjna i Amós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i Nahúm, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ajta a'íjna i Nagai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Máhat, ajta a'íjna i Máhat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei, ajta a'íjna i Semei, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel, ajta a'íjna i Zorobabel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nerí, ²⁸ajta a'íjna i Nerí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam, ajta a'íjna i Elmadam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ajta a'íjna i Er, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta a'íjna i Jonam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán, ajta a'íjna i Natán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³²ajta a'íjna i David, a'íi pu yójra'

pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón, ajta a'íjna i Salmón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ajta a'íjna i Nahasón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ³⁴ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Abraham, ajta a'íjna i Abraham, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahor, ³⁵ajta a'íjna i Nahor, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta a'íjna i Serug, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sala, ³⁶ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Lámeç, ³⁷ajta a'íjna i Lámeç, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc, ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 ¹Ti'quij Jesús jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'v'ítij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ²A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyesi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'tíj jín ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'tíj huácuaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj ti'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatásij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'íj ancuriáa', nyajta a'íj huata'sij a'tíj ti a'yan tyina'ráanajchi. ⁷Típua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyí'mua'a'rij ja'mej.

⁸Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

⁹Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'rél'can jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huire' mej mij muáacha'íin.

¹¹A'íi mu mua'ajriásij i jumuáca' jime'

pej pij quee tyi'tíj jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'tíj je'ej mua'uurej.

¹²Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tíj je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'íin a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

¹³Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, ti'ij ja'antyimué'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáara 'asta na'aj quee atyojo'rén'yej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca' ti ajtáhua'aj huatóotyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tyeétyee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'ájna i Jesús. ¹⁵A'íi pu tyihúa'mua'tyajca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i tyeétyee tyámua' mu tyeetyájtoo.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo'vé'sej. Ti'ij atyojo'rén'yej a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrupidj ti'ij tyeyí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'jív'e'en i yu'xarij. ¹⁷Mati'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

18 I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',
 ji'nye a'íi pu na'antyíhuoj,
 nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íijma i maj quee
 je'ej tyéejviicue',
 a'íi pu unyojo'ta'ítyaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'íijma i maj námi'
 nyaj nyeríj hui'rátosij,
 ajta nyaj tyihuó'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,
 nyajta hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jajpuéjtzij,
 19 nyej nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo'rén'yej a'náj ti i tavástara'
 tyámua' huá'uurej.

20 Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'íjci i
 ti tyí'huíire' i tyeyúuj tzajta', ti'quij ooyíxij. Néijmi'i i maj a'úun
 je'rátya'ca'aj mu jaséjraca'aj. 21 Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan
 tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i
 sij seríj jáanamujri'.

22 Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua'
 naa tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namujria'ca'aj i nyúucarij ti
 jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i yójra' i José?

23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'íjci i nyúucarij i ti
 a'yan yee: “Muáaj mu paj tyí'hua'taca, asíj tyi'huá'huaatye'”; sijta
 a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij tyáanamujri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a
 Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can.”

24 A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj quee
 tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'ímaj i maj
 a'áa jo'cháatimee jo'tij a'íin já'ma'can. 25 A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj
 jéehua i úucaá séjria'ca'aj i maj jujimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj
 i Elías, a'ájna ti'ij huéecaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee
 che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa
 ti huataca'aj a Israel,

26 Ajta a'ájna i Elías capu huata'ítyi'huaca' a'íijma jimi i úucaá i
 maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa
 pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti jusíjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna
 a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. 27 Jéehua mu majta
 séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj
 a'ájna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tíj
 tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'íjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

28 Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítyee i maj tyeyúuj tzajta'
 je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'cacuca'. 29 Aj mu mij
 ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij jil'rátosnyij i

chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátyee i jiríj jitze, mej mij a'áan ja'ancárieenyij jo'tij ja'ancátyee. ³⁰Ajta a'ájna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej tí'ij jó'raa.

Jesús pu tyévíj tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 1:21-28)

³¹Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pihua'aj, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítýee. ³²Majta i tyeítýee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'íin tyihuá'ixaatya'ca'aj, j'i'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tí'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³A'újna u tye'yúuj tzajta' a'úu pu síij tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tíjin:

³⁴—Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antýiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyí a'ájna jin mupo'vé'mej pej pij ta'antýipuá'rite'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'íin pu'éen i ti naa een i Dios ti jimi jo'vé'mej.

³⁵Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tíjin:

—Capáj tyi'táj xajtaj, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájrie a chóota' i tyévíj meeséeracaj i tyeítýee, tí'ij quee je'ej jáaruuj a'íjci i tyévíj aj pu'ij iirájraa. ³⁶Néijmi' mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítýee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pu'éen i ti jin tyí'xaj? A'íi pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'see, a'íj pu jin antyúumua'reej ti huil'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'íimaj janamuaj.

³⁷Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús tí'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tye'yúuj tzajta' tí'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'ájna i mu'nyáara' i Simón, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti tyáahuaatye'en. ³⁹Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, tí'quij jajtyá'xij a'íjci i ti jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Tí'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Tí'ij Jesús tyihuó'huaa jéehua i tyeítýee

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Tí'ij huaré'chumua'riaca', a'íimaj i tyeítýee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'íi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huaa. ⁴¹Majta i tyiyáaru' i tyeítýee maj

tzajta' séjria'ca'aj, néijmi'i mu iiráacij, a'yaa mu tyí'tyeyijhuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'fin pué'eenye' i Cirístu'.

Jesús pu huá'ixaaty'e' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Mr. 1:35-39)

⁴²Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'tíj. Majta a'íimaj i tyeítyee a'íi mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' njej nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeítyee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatimee, ji'nye a'íj nu jin ujo'ta'ítyi'huaca'.

⁴⁴A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tye'yúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 ¹Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret, mati'ij jéehua i tyeítyee jimí ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamua'aj i nyúucaria'ra' i Dios. ²Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'íimaj i maj hue'tyéé vivi'raciaa a'íi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'íjna i Simón ti jacií, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' imuáj huatyé'chaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquéé tyihuo'muá'tyey i tyeítyee. ⁴Ti'ij ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Pata'aj a' imuáj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raciaa.

⁵Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, tu'ríj huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyi'tíj huatyéevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajápuaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo'r'é'nyej majta huo'táhuüre'en. A'íi mu mij ajo'r'é'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéé i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸Ti'ij a'yan tyeeséj a'íjna i Simón, a'íi pu tyítunutaca' a'íjci jimí i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

© 1996 David C. Cook

San Lucas 5:6

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, ji'nye a'íjna majta i sécan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajájpua' i hue'tyéé.

¹⁰A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'íjna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pu'éelen a'íjci i Zebedeo, a'íi mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijíij ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tye'íyee tyísiire'ej.

¹¹Aj mu mij hue'tajájpua' i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijimi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij síij tyáati' aje'ré'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyavástara', tipua'aj mua'ránajchij paj tyináahuaatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuariej, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáahuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinyij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'ij tijin:

—Capáj a'tij ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeyúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaríj tijin papu'ríj huarúj.

¹⁵Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítyee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuaaj ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹⁶Ajta i Jesús pu ajtáy'icaa hua' jimi ti'ij jusíj huatyényuunyij jo'tij quee a a'tíj.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Séej xicáj jitze ti'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'ráciinyaca'aj a'ájna a Galillea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'ájna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸Aj mu mij séecan a'áa jo'r'ényej, tyévíj mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'ájna i a'tíj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo'r'é'tyey i Jesús jimi, ¹⁹ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyey, ji'nye jéehua mu tyeítyee eetyóosiiria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antycíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtoo i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeítyee jo'tij i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nya' amíincuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

²¹Aj mu mij i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyíj pu'éen a'mújna ti'ij óoca'nyej ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'íin pu'éen i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee.”

²²Ajta a'ájna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³¿Tyi'tanyí jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi”, na'ríj yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij”?

²⁴A'yaa nu nyij tyajamuataséjratye'sij ti i yójra' i Dios a'ájna jin

antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i tye'ityee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi íyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin, ájchesij, pajta ja'antypíij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jappí i itárij ti japuan újca'tyii, ti'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyi'tzínnye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyeríj a'íj huaséj i ti huápu'i'ij naa huasé'rin.

Ti'ij Jesús jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa ti'quij séej huaséj ti huá'ijjve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj jo'maj huaja'ijjve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xii ti'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹Ti'quij a'íjna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' ti arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', majta séecan i tye'ityee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuaa. ³⁰Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. A'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyejijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricij?

³¹Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo'r'é'nyej a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³²Canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua á'itzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Matí'ij jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huaci'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huaci'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyi quij múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tíj a'tíj jo'tyéneyeichij, tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'íjna i ti huatyényeichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'íjci i ti huatyényeichij, ti'íj a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'tíj jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'íjci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Tipua'aj a'íjci jin jaacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'íj huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pítie'nyi' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pítie'nyi', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájo'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'íj ja'antiyie'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'tíj jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

I maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj íjcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 ¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tíj tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu jí'ijtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, mati'íj mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'ri'j siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jíjvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'íjna i David ti'íj huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tye'yúuj tzajta', i ti chi'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en a'íjna iirá'í'puj i páan i maj Dios huatámu'vejrij, ti'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj, ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puaríij.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i yó'jra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrurij i tye'yúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'íxaatye'en.

Síij pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tiquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ⁸Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'íjna i tyáati' ájchej, ti'quij huatyéechaxij, ⁹ti'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajamuata'íhuo'raj tijin: ¿Tyi'tanyí i'ríj tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'íjci jime' i ti xá'pui' ca' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyiquij tyaj séej japua huatányuunyij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatima'caa, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeevej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', ti'quij huarúj i jumuáca' jitze.

¹¹Majta a'íimaj i fariseos jéehua mu huatanyínyu'cacuca', mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huo'ó'ixaatye'en je'ej maj huárinyij a'íjci jimi i Jesús.

Ti'ij Jesús hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'ii ti tyényuusij. ¹³Ti'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacáj, ti'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamuaj tijin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tijin síij ti tyu'ta'íjtyi're'ej. ¹⁴A'íi mu mij a'íin pué'een i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamuaj tijin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé, ¹⁵ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Celote, ¹⁶ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej jéehua i tyeítyee

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusiiria'ca'aj i maj majta jamuán huacáj, majta jéehua i tyeítyee ajtyáxiiriaca' i maj a'áa

jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jájtyij ti ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸A'íj mu jin aje're'nyej mej mij jáanamuj a'íjci i Jesús, ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj. ¹⁹Néijmi'i mu i tyeétyee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti ji'réc'an jime' tyi'tyáhuirrii i Dios jimi

(Mt. 5:1-12)

²⁰Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacáj, ti'quij a'yan tyihuó'té'exaaj tijin:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu sij quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²¹'Siata'aj huatóotyamua've'en mu sij tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu sij juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²²'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeétyee jamuájcha'íirria'aj, majta jamuatyítyej, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjci jime' sij nyéetzij ná'tzaahuatye'.

²³Jéehua xu huatóotyamua've'en ti'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa ti tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeétyee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

²⁴Siajta mua'aj mu sij chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i sij jin huóotyamua've'en.

²⁵'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu sij juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcuj.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu sij na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinnyen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeétyee.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷Siajta mua'aj mu sij nyanamuj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íimaj jimi i maj jamuájcha'íire'.

²⁸Siata'aj tyámua' tyihuó'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj

tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹Tipua'aj a'tíj mui'tyévenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' pujmua' mui'tyévenyij, tipua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatá'chuiite'en. ³⁰Tipua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jin jahuaviiraj ti'ij muaatátuiire'en. ³¹Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³²'Tipua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, j'i'nye i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi a'íi mu majta hua'xie've' a'íjma i maj hua'xie've'. ³³Ajta tipua'aj tyámua' setyityetyúucha'íij a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej tyajamuaatyáhuire'sij? A'íi mu majta a'yan tyityetyúucha'ij i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íjma i siaj a'yan tyihuá'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íimaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íi mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íjma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íij, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti ajta tyámua' huojo'mua'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tye'ítyee, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan

(Mt. 7:1-5)

³⁷Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ³⁸Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriaxi'ij ti'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapuéjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapuéjve'sij.

³⁹Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyíi'rij ti síij ti arácun já'anvi'tij i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tij ja'tyácun? ⁴⁰Capu a'íjna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'íjna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'íjna i ti tyá'mua'tyej.

41'¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti cfi na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'ítzeere' i Dios jimi? 42 Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'ítzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuire'en a'ihuáara' i ti cfi na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi.

A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een

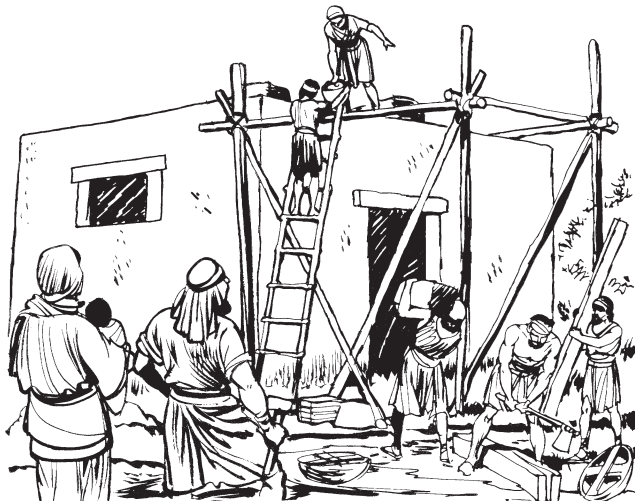
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43'Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta í'rij ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. 44 A'íj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jítze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzíjque'rixax' jítze. 45 A'íjna i a'táj ti tyámua' tyí'tyevij, tyámua' pu ajta tyí'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyí'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'táj ti tzajta' séejre' i tyévij a'íj pu huataxájta i tyénya'ra'.

I chi'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i síj ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'

(Mt. 7:24-27)

46'¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyejee tijin: “Tavástara', Tavástara'”, siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'?

© 1996 David C. Cook

San Lucas 6:46-49

⁴⁷Nyáaj nu jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti huasé'rin a'íjna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej ti'ij náanamuj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'xaj. ⁴⁸A'yaa pu huasé'rin ti'ij a'íjna i a'tíj ti chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'íjci japua i ti atátaavijhuaca'. Mati'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chi'ij jitze, ajta i chi'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹Ajta a'íjna i ti nyanamuj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu huasé'rin ti'ij i a'tíj ti ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta mati'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámui'yaca' i játya'naj, Ti'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

**Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuiire' i ti
anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'**

(Mt. 8:5-13)

7 ¹Ti'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaaj i tyeétyee, aj pu'ij jó'raa a'íjna a Capernaúm. ²A'áa pu síij já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj, síij pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimí tyí'huire', pu'ríj á'me'riaajca'aj, ajta a'íin pu'éeenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³Ti'ij a'íjna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj uuriaajca'aj i Jesús, a'íi pu a'íjma huata'ítyaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej ti'ij tyáahuatye'en a'íjci i ti jimi tyí'huire'. ⁴A'íi mu mij ajo're'nye i Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tye'tyéviytye' paj jaatáhuire'en a'íjci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ⁵ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'íi pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta mati'ij avéjri' joojú'caj, a'íi pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítyaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin:

—“Nyavástara', capu a'yan tye'tyéviytye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷a'íj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáahuonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'íjna tyámua' rinyij i ti nye jimi tyí'huire'. ⁸Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Tipua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'íi pu a'yan rinyij, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yí'ij, a'íi pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta tipua'aj tyi'tíj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'íjci jimi, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyétyee i maj jamuán huajú'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee a'íjna a Israel a'tíj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íjna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ítyi'huaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i xantáaru', aj mu mij jáatyoy a'íjci i ti jimi tyí'huíire' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj, majta jéehua séecan i tyeítyee hua' jamuán. ¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, mati'ij séecan antyinájchaca' maj mui'chíj huáchuisima'aj, a'íjna i mui'chíj yójra' pu pué'eenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'íj na'aj tyi'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Ti'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri i íitaj jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj ayiinyaaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', ti'quij ja'ajtamuariej i ciyéj ti japuan áan jo'ojca'tyij a'íjna i ti huamuí', majta a'íimaj i maj jáachuisima'aj a'íi mu óohuixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mui'chij tijin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatyé' tijin ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti arí huámuí'ijcaa ooyíxij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'. ¹⁶ Mati'ij a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Síij ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.

A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tijin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuíire'en i jutyéityeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'íjna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

Ti'ij Juan séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ajta i Juan néijmi'i pu a'íjna tyú'namuajri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacíj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacíj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ítyaca' i tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' tipua'aj a'íin pué'eenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. ²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti huojota'ítyaca' a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Juan i ti tyí'tyai'raca, a'íi pu tojo'ta'ítyaca' tyej tyij muaata'íhuo' tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i ti maja've'mej, na'ríij juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamuíjritya'ca'aj, ajta a'íijma i maj tyiyáaru' hua' tzajta'

séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. ²²Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huaci'ij i maj quee ráci'jci'nyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamuáarajmee i maj nácuxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta meríj jáanamuajri' i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ²³Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴Mati'ij jo'cáj a'íimaj i Juan ti huojo'ta'ítyaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej i tye'ityee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵Na'ríj sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tíj usio'tyéesej ti naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tijin a'íimaj i maj ji'r'é'nye' tyí'chaan, ti ajta tyihua'ránajchi néijmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyíj ja'chej. ²⁶Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, ajta síij a'íin pué'een ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síij ti Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁷Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tijin:

Nyáaj nu séej anaquéej huata'ítyij ti huataséjre'sij pequee muáaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej i tye'ityee mej mij muéetzij muáanamuj.

²⁸A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin hua' tzajta' i tye'ityee, capu a'tíj a'náj tye'entyájruij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Juan.

²⁹Néijmi'i i maj jáanamuajri' i Juan, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', a'íi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've', ³⁰majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi. ³¹A'íj mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tye'ityee ijíj maj yan séejre'? ¿Ji'nye muaasé'rin? ³²A'yaa mu huasé'rin mati'ij i ti'ríj maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tijin: “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinycaca'.”

³³ Ji'nye ti'ij a'ijna i Juan yan uvé'nyej, i tiquee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'íin uvé'nyej i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tijin ti huápu'i'ij tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj i maj tyí'tyeyijive', ajta a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'ij pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pué'een

³⁶ Síij pu i fariseo jaatá'inyej a'ijci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyí'tyúucha'iica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj ti tyi'táj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyíinyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyájcaj i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'ijci i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatziraxij, ajta ja'náapu'itzej, ti'quij ja'náxiri'ri' a'ijci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'ijna i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, ti'ij jaaséj je'ej ti rijcaj a'ijna i íiti', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tijin: “Tipua'aj a'múu ji'récán jime' a'íin pué'eenye' síij ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'rériacajche' tyi'táj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij i Dios jimi.” ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ijci i fariseo tijin:

—Simón, tyi'táj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'ijna i fariseo tijin:

—Naaté'exaatye', Maeestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Hua'puaj mu i tyétyacaa tyé'cha'iiria'ca'aj a'ijci i a'táj ti túmii huo'tanyéjtye. Síij pu anxí anxityej tyé'cha'iiria'ca'aj, ajta i síij huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'iiria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújooriajva'aj mej mij tyaanájchitye'en, a'ijna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íijma i maj hua'puaj. Ijíij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'íimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'ijna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tijin a'ijna i ti jéetze' tyé'cha'iiria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'ij tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséeraj a'ijci i íitaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ijci i Simón tijin:

—¿Nyi péesej a'ljci i íitaj? Nyáaj nu utyájrurij íiyu'uj a'chitáj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'in, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatzi'raxij. ⁴⁵Capáj nii'tyapui'tzej panaatatyójtzej, ajta a'mújna mu íiti', tí'ij na'aj tyi'tyájrurij a'chitáj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapui'tzii i nya' íicaj jitze. ⁴⁶Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'uutze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'ljci i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' ti Dios arí néijmí'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, jí'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'ljci i maj cíi mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cíi pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'íimaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ljci i íitaj tíjin:

—Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹Majta a'íimaj i séecan i maj majta huatá'inyiihuaca', a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna tí'ij a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'ljci i íitaj tíjin:

—A'íj pu jin muáhuíi i paj jin tyá'antzaahuaaj, áricuj axáahuaaj jó'ra'.

A'íimaj i úucaa i maj jahuiiria'ca'aj a'ljci i Jesús

8 ¹Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'íi mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ²séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuó'huaa i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'íi pu síij a'íin pué'een a'íjna i Maríia, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, ³a'íi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna i Juana, i ti íra'ra' pué'een a'ljci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'íjna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huíria'ca'aj tyi'tíj maj tyí'cha'íica'aj jime'.

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Mue'tíj mu i tye'íyee ja'ráacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'ljci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tye'íyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyey séej nyúucarij jime' a'yan tíjin:

⁵—A'tíj ti tyí'huastee pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. Ajta tí'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, matí'ij mij i tye'íyee japuan huahuístiraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta', ajta tí'ij

ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', ji'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷Ajta séecan i ímue'rij tzícare'ej pu tzajta' huavatzíjraa, aj pu'ij i tzícare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' ti'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. ⁸Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, néijmi'i pu ajnyéj, ti'quij huáciiriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuó'ixaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuot'é'xaaj ca'nyíin jime' tíjin:

—Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰A'yaa pu tyihuot'é'xaaj tíjin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju' avaa a'ájna jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, nyajta a'íijma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuot'é'xaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹A'íjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: A'íjna i ímue'rij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹²ajta a'íjna i ti huavatzíjraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'ítzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiyé'tzín mu yo'huá'xij. ¹⁴Ajta i ímue'rij ti tzícare'ej tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tij íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'ijcha'íj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua' eenye' i Dios jimi. ¹⁵Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta juxié'vi'ra' jin janamuaj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuíire'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj

(Mr. 4:21-25)

¹⁶Capu a'tíj ja'antyítieeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tíj jin ja'vá'naj, nusu ti'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij. ¹⁷A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tíj tyí'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tíj tyí'mua'reej i tyeétyee.

¹⁸A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj tyícha'íj, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'tíj tyícha'íj, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'íj.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'íi mu aje're'neye j'o'tij a'íin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' maj ajtyáxiirej a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeétyee aja'tyúusiiria'ca'aj.

²⁰A'tíj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyí'ijta, a'íi mu a'íin pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Ti'íj Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'íimaj jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' antáciinyej után jitze pujmua' i ti arájmuua japua.

Aj mu mij jo'cáj, ²³móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, ti'íj i Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'ríj tin ajo'cárutyisima'aj.

²⁴Aj mu mij i maj jamuán huacáj jaajístej a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, maeestro, tu'ríj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, ti'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'íimaj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

San Lucas 8:22-25

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij tyihuá'ijtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tíj Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Matí'ij antacíj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galileea. ²⁷Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij síij ja'antynájchaca' i tyévij ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tiquee tyí'chajca'aj a'íjna i a'tíj, capu ajta chi'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj muí'chítyee já'ava'tacaa. ²⁸Tí'ij jaaséej a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyi'jíhuaj tíjin:

—Capáj tyina'antyiú'nyi'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapuá ti já'sejre'. A'yaa nu tyí'muahuaviiij, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyévij jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyéityee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyévij, a'íi pu jajtzá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tij quee ja' tyi'tíj. ³⁰Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye pua'antypuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijin:

—I tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tiqee huo'ta'ítvej jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuiiraca'aj i jiríj jitze, a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyvej, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'ij mij iiráacij i tyévij tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrurij, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáachajraa, mati'ij mij ancáavatzij jo'tij ja'ancátyee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

³⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'iica'aj i tuíxuj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íi mu jo'huáachajraa, mati'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. ³⁵ Mati'ij mij i tyeítyee aje'r'é'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj. Mati'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyíi ajta arí tyí'chajca'aj, capu che' jutimue'raca'aj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íimaj i maj jaaséj, a'íi mu huo'té'exaa i tyeítyee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Mati'ij mij néijmi'i i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'íi mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, ti'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'íjna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iiráacij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'ítzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

³⁹—Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ti'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ti'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítyee tyetyéej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij síj aje'r'é'nyej ti a'yan ántypuaj tijin Jairo, a'íi pu a'íin pu'élen i ti tyí'íjtaca'aj u tyeyúuj tzajta'. A'íi pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo'r'é'nyej jo'tij ja'chej, ⁴² ji'nye séej pu'uj tyiyójca'aj íitacan, ti a'yan tyéejcha'iica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riajca'aj.

Ti'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeétyee jimi ajtyáxiiriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. ⁴³Ajta hua' tzajta' i tyeétyee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huóo'ijtaca' a'íjma jimi i maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaayí'tihua'aj ti tyáahuaaty'e'en. ⁴⁴Ti'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo're'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuáriej i máancajra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anányinyica'aj i xúure'ej.

⁴⁵Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'fhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuáriej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuáriej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, jéehua mu i tyeétyee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

⁴⁶Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'tíj pu na'ajtamuáriej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' ti'ij nyamuárie'ri'ra' iirájraa.

⁴⁷Ajta a'íjna i íiti', a'íi pu jáamua'reeri' ti quee i'riitaca'aj ti huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje're'nyej juviváaj, ti'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tyajtamuáriej, ajta je'ej ti'ij tyu'rúj. ⁴⁸Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaaj. Áricuj jó'ra' axáahuaaj.

⁴⁹Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, ti'ij síj aje're'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maeestro.

⁵⁰Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamujri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeétyee maj a'úun jo'tyájrutyey u chí'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. ⁵²Néijmi'i mu i tyeétyee juyiinyaca'aj majta juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu juyiinyaj, capu muí'chij, sulu tyácusij pu'uj.

⁵³Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin huamuí'. ⁵⁴Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵Ti'quij a'íin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyej. ⁵⁶Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmiejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj.

Ti'ij Jesús hua're'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 ¹Jesús pu hua'ajsii a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáriteye'en i tyiyáaru'uj i maj tye'ítyee tzajta' séejre', ajta maj tyihuo'huaatye'en i maj jin tyí'cucui' i tye'ítyee. ²A'yaa pu tyihuo'ta'ítyaca' mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ³A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'ríij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu'. ⁴Jo'siaj ja'rá'ixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'ítzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciinyej a'ájna a chájta'. ⁵Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamuajracuj, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'ítzee i Dios jimi.

⁶Mati'ij mij a'íimaj jo'c'íj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huatye'ej i maj tyí'cucui'.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj i tye'ítyee

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Ajta a'íjna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj rijcaa, capu ij jamua'reeriacaj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'íin huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti síij a'íin pué'eenye'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹Ajta a'íjna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'íjna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús.

Ti'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íijma i tye'ítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰Mati'ij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

Ti'quij jujíme' huojoví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida. ¹¹ Ajta mati'ij i tyeítýee jáamua'reeri', a'áa mu jo'r'é'nyej, aj pu'ij i Jesús huota' maj ajo'r'é'nyej, ajta huó'ixaaj je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Ti'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje'r'é'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj hua'r'é'ityixi'in i tyeítýee, mej mij jo'cáxi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'táj huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyi'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuot'é'exaaj tijin:

—Siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ij tu'uj tyí'cha'íij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyé, na'ríij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuot'é'exaaj a'íijma i maj jamuán huacáj tijin:

—Miche' huara'sej i tyeítýee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaráj je'ej ti tyihuot'é'exaaj majta i tyeítýee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyé, ti'quij jútye' jó'nyeeriaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huor'ípu'uj a'íijma i maj jamuán huacáj, mej mij a'íimaj huor'í'pui'tye'en i tyeítýee. ¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'íi mu jaariá'sii i páan ti avá'ítzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistyaxij sicírij jitze a'íjci jime' i ti avá'ítzee.

Ti'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíj tyényuusime'ej, a'íi mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuota'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítýee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'iraca'aj, majta séecan a'yan tijin paj muáaj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin síj pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuota'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí mui'nyij

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'táj ixaatye'ej a'táj ti pué'een. ²²Ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihuá'íjtye' i puaaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa'j tijin:

—Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquééj majúurieenyij je'ej ti jusíj tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'ajxié'vi'ra'aj tí'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' tíquee tyi'táj je'ej jooriaj a'íi pu mui'nyij, ajta tipua'aj a'táj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵¿Ji'nye tyi'táj tye'tyáhu'i'rii i a'táj tipua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íiyan tyi'sejre' i cháanacaj japua tipua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶Tipua'aj a'táj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huatányetyevi'ra'astaj a'íjci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antyinyamua'réria'aj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapúa tyí'huire'. ²⁷A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Tí'ij i Jesús seequéj huóoruuj

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸A'chu arahuéicaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antyíraj tí'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'ví'tij i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹Tí'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹huápu'i'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³²Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséj a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puáca huaséj i tyétyaca maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³Mati'ij meríj jo'c'ínyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucaj. Tyiche' huéicacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síj Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síj Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtacaj. ³⁴Ti'ij ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta ti'ij i jéetirij hue'cáanaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pu'é'een i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamuaj.

³⁶Ti'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jusíj ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu ju'huatyá'ítzee i jutzájta', camu a'tíj huaté'exaaj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷Yaa ariá'pua'aj, mati'ij acáacij i jiríj japua, jéehua mu i tyeítyee ja'antynájchaca' i Jesús. ³⁸Ajta síj pu hua' tzajta' i tyeítyee ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Maeestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuavij paj jaaséj i nyiyóoj, ji'nye a'íj nu'uj caa tyi'ijyó, ³⁹júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcueemuxa'rij i jutyényij jitze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huaci'ij maj jaatamuáritye'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye' siajta je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi'tij a'yóoj.

⁴²Ti'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³Néijmi'i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mati'ij móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin.

⁴⁴—Tyámua' xu naa tyáanamuj siajta quee yó'hua'nan, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi i tyeítyee.

⁴⁵Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'íxaatyaca'aj, ji'nye capu eexúj huái'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i

jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús ti'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuij maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxie'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Ti'íj i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'ri'íj aja'vé'vi'tíj, ti'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

© 1996 David C. Cook

San Lucas 9:46-48

—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'ri'íj nye jitze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ítyaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'íi pu tahuiire'

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeftyee, aj tu tyij jaatá'ijmuejri' tiquee a'yan rijcaj, ji'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye a'íjna i tiquee je'ej já'mua'uurej, a'íi pu já'muahuiire'.

Ti'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹Ti'ij arí tyi'vejri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' ti'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵²Séecan pu huata'ítyaca' mej mij anaquéej jó'ciinyej a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tij ja'rá'ixaj, ⁵³majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴Ti'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿nyi páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj ti'ij jútye' je'cáxire'en i tiéj ti'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íjma?

⁵⁵Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antypuá'ritye'en i tyeítyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huací'ca'an

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síij pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'íi mu tyúu'ito'rityee i ti tyu'uj jitze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámu'i'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Miche' a'íimaj i muí'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj muí'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ixaatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹Ajtáhua'aj pu síij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtye'en i nyetye'ítyeristyamua'.

⁶²Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i a'tíj ti huatyóochej ti'ij tyu'muárie'en, tipua'aj arí j'é'ta umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huíire' a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

Ti'ij Jesús hua'ré'ityixij a'íjma i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' ará'asej

10 ¹Ti'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu sécan ava'jajpuaxij huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjma pu'ij huata'ityaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatyaj huaju'un, a'ájna jo'tíj ja'chájta'najmee jo'tíj a'íjn jo'ré'nyesij.

²A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Jéehua mu i ti huá'itziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, ajta camu mui'ij i maj a'íjna jin tyi'huíire' maj huo'ré'ixaatyey'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'íj xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástara' ti'ij jéetze' huojota'ityey i maj tyá'tzaahuatyey', mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatyey'en i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ³Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ityij hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mati'ij cánya'xii hua' tzajta' i íira'vetyee. ⁴Caxu túmii a'aj, caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuíire'en caxu siajta áto'rij tyi'píij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tíj tyi'ixaatyey'ej i juyéj jitze. ⁵Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójttyey'en a'yan tijin: “Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej.” ⁶Ajta tipua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatáyá'itzeere'ej i siaj jin huo'tatyójttyey, na'ríij mequee, caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ⁷A'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huayey'en tyi'tíj maj jamuaatá'sij, ji'nye a'yaa pu tye'tyéviyttyey' maj tyaanájchityey'en a'íjci i ti tyí'muijhuacaa. Caxu ajó'jujhua'nyey' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸Siatí'ij séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjeevej, a'íj xu huácua'nyij tyi'tíj maj já'muacue'ttyey, ⁹setyihuó'huaatyey' i maj tyí'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatyey'en tijin: “Pu'rij ja'mua jimi atyojo'ré'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹⁰Ajta tipua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeevej, a'áa xu cáyey jitze a'yan tyihuo'té'exaatyey'en tijin: ¹¹“A'íjna i chuéj ti mui'nyíj ti ajtávil'taxij i taca'quéj jitze, a'yaa ti ma'can i chájta', a'íj tu huatáca'tzij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'itzeerej i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reerij ti arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹²A'yaa nu tyajámua'ixaatyey' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios yará'iixaj jéetze' mu a'íimaj i tyeítyee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítýee maj quee tyá'tzaahuatye'

(Mt. 11:20-24)

¹³Siata'aj huatóxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'ríij hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aamí' tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasíj japua huara'sejche' mej mij i tyeítýee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj. ¹⁴Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'íj néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyi a'yan setyityóotzaahuatye' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamoóohua'xij jo'tij jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶A'íjna i a'tíj ti já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'íjna i tiquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'íjna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatye' i ti nyojo'ta'ítyaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷I maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tíjin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'íj a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu jaaséej a'íjci i tyiyáaru' ti'íj uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'íj maj tyóona'axcava'ra'an. ¹⁹Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa i maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰Siajta caxu a'íjci jin jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jin huatóotyamua've'en ti arí á'yu'si'ij u tajapuá je'ej siaj ántya'ruj.

A'íi pu'uj i yójra' jamua'reej a'tíj ti táatajra' pué'een

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹A'ájna pu'ij i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jitze ma'can tíjin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá pajta íyan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúuca a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íjma jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i

maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² N'éijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj ti yójra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i ti yójra' pué'een, majta je'en a'íimaj i ti i yójra' huo'taséjraty'e'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Ti'quij huo'séerajraa a'íijma i maj jamuán huacíj, a'íijma pu'ij a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyi'tíj seríj tyí'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' maj a'íimaj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'íi mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamua'aj je'ej siaj mua'aj tyí'namua'aj, ajta camu a'yan tyáanamua'ajri'.

I a'tíj Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu síj i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu aje'ré'nyej tí'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj tí'ij ja'antyimué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'jijve' i yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' ti a'yan tijin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyé'vij a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'puí' paj tyaataxájtaca'. Tipua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj, a'íi pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tye'ityee ti quee a'náj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyaxa'aj tyé'vij?

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, mati'ij mij náhua'rij ja'antynájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'c'íj,

a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riaajca'aj. ³¹ Aj pu'ij síij ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaaríj pu pué'eenye'ej a'ájna, ti'ij jaaséej ti á'me'riaajca'aj aa pu imuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej. ³² Ajtáhua'aj pu síij a'áa jooma'ca'aj a'áa pu pué'eenye'ej síij ti Leví jitze ajtyáama'can, ti ajta tyí'huiiria'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'áa jo're'nyej jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'riaajca'aj, a'áa pu ajta jaaséej, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej. ³³ Ajtáhua'aj pu síij a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'áa pu pué'eenye'ej síij ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Samaaria, ti'ij jaaséej, a'áa pu'ij ja'ancu'vaxij. ³⁴ Ti'iquij jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij. ³⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'ájna i ti Samaaria já'ma'can, a'áa pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'ájci i ti antyúumua'reej a'ájci jime' i chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij.” ³⁶ A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'áimaj i maj huéicaj a'áin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'ájci jimi i juxa'aj tyévíj i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij?

³⁷ Ajta a'ájna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinyij.

Ti'ij Jesús a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i Marta ajta i Maríia

³⁸ Ajta a'ájna i Jesús, a'áa pu ooj huama'ca'aj, ti'iquij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Marta huo'tyéjeje i juchi'táj. ³⁹ Séej pu a'ájna tyí'ihuara'ca'aj íitacan, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Maríia, a'áa pu'ij i Maríia a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi ti'ij janamuj je'ej ti tyí'xajtacaj. ⁴⁰ Ajta a'ájna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, ji'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'iquij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' ti nye'ihuáara' quee nyahuíria'aj nyej nyij nyasíj nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en ti'ij naatáhuíire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej, ⁴² ajta síij pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. Maríia pu a'áj ava'huoj i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'tíj jáa'ri'raj.

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹Séej pu a'yan tyu'rij, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antypuá'rij ti tyényuusij, síij pu i maj jamuán huac'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', táamua'tyey tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna ti'ij i Juan tyihuo'muá'tyey a'íjma i maj jamuán huac'í'ca'aj.

²Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siati'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxá'j tijin:

Tavástará', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj.

Che' mujo'vé'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íjma i maj ityájma jimi ootyá'itzee.

Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' a'yan tyaataxá'j yee mua'aj xu séej tyi' amíincuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo'ré'nyej jo'tij ja'chej i amíincura' ti'ij ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Nya' amíincuj, huéecacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ji'nye oochán pu uvé'nyej síij i nya' amíincuj ti mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'tíj tyícha'ij i nyaj jáacue'tyey.”

⁷Ti'quij a'íjna i ti iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: “Capáj nya'itziitya'aj, pu'rij eetyánami' i puéertaj, majta i ti'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'rij nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyey nyij tyi'tíj muaatá'an.” ⁸A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', capu a'íjna jin ájchesij ti'ij tyi'tíj jaatá' a'íjci jime' ti amíincura' pué'een, sulu a'íj jin pu ájchesij ti'ij quee ja'itziitya'aj i amíincura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu ti tyi'tíj jaatáhuaviiraj. ⁹A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin: Tyi'tíj siaj huatáhuosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'tíj siaj huoo a'íj xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰Ji'nye tipua'aj a'tíj tyi'tíj jahuaviiraj, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta i ti tyi'tíj huoo, a'íi pu jatyoonyij, ajta i ti tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', tipua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹²nusu tyáxcáj paatáchuiite'sij tipua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'tíj huo'tá'an i juyójmua' ti jí're'en, ajta a'íjna i ja'muavástará' i ti tajapúa'

ja'sejre', a'fi pu jéetze' jaayí'tin ti'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'tíj jitzán ujpuá'rij

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij ti tyévi'j tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'íjna i tyiyáaru' capu jata'caria'aj ti i tyévi'j tyu'taxáj, ti'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj i tyévi'j. Majta a'íimaj i tyeítsee a'íj mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'fi pu ca'nyíjra'aj jata'caa a'mújcij mu Jesús ti'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'tíj jin ja'antyimué'tin i Jesús, a'íj mu jin jaatáhuaviiri' ti tyi'tíj huo'taséjratye'en mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti tajapuá já'ma'can.

¹⁷Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyí'ijta, tipua'aj jé'ta' muáaciinyej, aj mu mij huatónyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujíimua'aj antyúupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihuá'chi'ij tyu'tyú'uunyi'huaj. ¹⁸A'yaa pu'ij ajta tyí'een i tyiyáaru' jimi, tipua'aj jé'ta' muáaciinyej, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyíj jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj a'íimaj i maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'fi mu mij a'yan tyajamuaataxájtaja siaj mua'aj siajta ootyá'itzee. ²⁰Ji'nye tipua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹A'tíj tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'íiri'huaj. ²²Ajta tipua'aj síj mujo've'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'íjna, a'fi pu'ij jaatyámue'tij, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyí'ijcha'ij.

²³A'íjna i ti quee nyahuiire', a'fi pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítsee tyísiire'ej nye jimi, a'fi pu huojocuí'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa

(Mt. 12:43-45)

²⁴Ajta a'yan tijin:

—A'yaa pu ricij i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, ti'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyévi'j, a'fi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej ti'ij jáahuonyij jo'tij

ja'huóoso'pe'en, jo'tij jo'huáchij. Ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'mua'tyij tijin: “Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.”
²⁵ Ti'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'íjna i a'tíj, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuar'éicho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'íjna i xiéjnyu'carij séecan uja'rávi'tij i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i síj. Mati'ij mij néijmi'i utyárutyij i tyévij tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'íjna i tyévij quee ti'ij aamí' éenye'ej.

I ti ji'récán jime' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Ti'ij Jesús ooj tyi'xáatacaj, síj pu íiti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítsee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tijin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'íjci i íitaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj janamuaj i Dios nyuucaaj, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítsee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tíj huaséj ti huápu'ij juxie've'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítsee móoche' ajtyáxiirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'íjna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítsee ijíj maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyi'tíj huotaséjratye'en ti huápu'ij juxie've'. Ajta canu tyi'tíj huotaséjratye'sij, a'íj nu'uj huoté'examatye'ej je'ej ti tyáaru'j i Jonás.

³⁰ Ji'nye a'íi pu i Jonás a'íin pu'éenye'ej i ti huápu'ij juxie've' i maj jaaséj i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íin tyi'pu'éen i ti huápu'ij juxie've' mej mij jaaséj ijíj maj huátsee'ee. ³¹ A'yaa nu tyajámua'ixaatye', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítsee, a'íjna i ti aamí' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jime' yúutyej pujmua', a'íi pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'íi pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jime', ji'nye a'íi pu imuáj mujo've'mej ti'ij jáanamua'j a'íjci i Salomón ti tyámua' metyóomua'riajca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítsee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón. ³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítsee. A'íi mu huatyáhuixi'ij ja'mua jamuán ijíj sij huátsee'ee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jime'. A'íimaj mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyihuo'té'examatye'ej i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyéviij

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³'A'íjna i tiéj i maj ja'antyítieeraj, capu a'tíj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en i maj a'úun jo'tyárutyij. ³⁴A'yaa pu tyí'huiire' ají'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'íj pu jin, tipua'aj jí'reenye' ají'sij, a'yaa pu éenye'e'j ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'riij quee jí'reenye' ají'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomui'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze séejre'. ³⁶Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'ijca, néijmi'que' pu huanyéeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séejre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Ti'ij ja'antypuá'rij ti tyihuó'ixaaj, aj pu'ij siij fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tíj ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájrurij ajta je'en ajtyéeyixij jo'tíj méesaj jo'tyéjvee. ³⁸Ajta a'íjna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséej i Jesús tiquee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyee'yí'tihua'aj. ³⁹Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj fariseos pu'é'een, a'yaa xu tyí'tyetyij siaj anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' siaj tyámua' huó'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'tíj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee a'íjci jime' siaj tyihuá'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰Siajta quee tyi'tíj mua'reej, a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'íin ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatjazta' séejre'? ⁴¹Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci i siaj tyí'ijcha'ij. A'yaa xu a'íjci jin huá'riinyij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴²'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos siaj pu'é'een. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can a'íjci i tu'píj, tyi'tíj meentaj, siajta a'íjci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tijin ruda, siajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'xoo i tu'píj. Siajta seríj yo'huá'xij i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej i juxa'aj tye'ityee je'ej ti tya'ránajchi, siajta tyámua' tyéejcha'íj i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyeeniyche' tipua'aj sequée yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'íjci i ti jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'íjci i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can.

⁴³'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pu'é'een, jéehua xu jaxie've' ti tyi'tíj jamuáaci'tyij siaj sij oorá'sej ipuá'rij japua

jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeyúuj tzajta'. Ajta jamua'ráanajchij maj i tyeítsee jamuaatatyójtje'en tzáahuatyí'ra'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

⁴⁴Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een ti'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mui'chítsee. Majta i tyeítsee i maj japuan huahuístici'ij, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námí'huajmee.

⁴⁵Ti'ij ij síj ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'íjma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

⁴⁶Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'ijtye' i tyeítsee a'íjci i ti huápu'ij tyési', siajta huá'ijtye' mej mij i tyeítsee a'íjci jin a'yan huárinyij, siajta mua'aj caxu tyí'táj jin a'yan ricij.

⁴⁷Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i maj tzajta' huo'tyátoosij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'íimaj maj huo'cuij i já'muahuasimua'ci'ij.

⁴⁸A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tijin jamua'ráanajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'íi mu huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajtá'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

⁴⁹A'íj pu jin i Dios jumua'tzíra'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“Nyahuo'ta'ítij hua' jimi i tyeítsee séecan maj nye jitze ma'can tyí'xaj, nyajta séecan i nyaj hua'antyíhuoj mej mij nyahuiiria'aj. Je'cáca mu cui'nyij a'íimaj i tyeítsee, majta séecan je'ej pua'aj uurej.”

⁵⁰A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeítsee a'íjci jime', mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mati'ij pua'máj huácuij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, ⁵¹ti'ij na'aj i Abel ti huamu' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta i tyeyúuj ti ja've'nyee. A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeítsee.

⁵²Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujíimua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej ti tyí'een i Dios jimi.

⁵³Ti'ij Jesús iirájraa, a'íimaj i fariseos, majta i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu jéehua huatanyínyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, ⁵⁴mej mij jájtyoonyij i ti jin eerá'itzen, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'taxájtaj.

Tipua'aj a'tíj hue'tzij jin jusejrataj

12 ¹Majta a'íimaj i tye'ityee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéicaj ví'ra'aj, a'íj mu jin huápui'íj á'cataca'aj. Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu anaqueéj tyihua'tyixáatya'ajraa a'íjima i maj jamuán huac'íj a'yan tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'íjima jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jitze, a'íimaj mu huá'cuanamuaj i tye'ityee. ²Ji'nye tyi'tíj maj mua'reej i tye'ityee avítzij jime' a'íi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tíj maj avaataca'aj a'íi pu huataséjre'sij. ³A'yaa pu'ij a'íjci i paj jaataxájtaca' t'íca'riste', a'íi pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'íjna i paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyín jime' a'ájna i chi'ij japua.

A'tanyíj a'yan tyúuxie've' tyaj jatziinya'aj

(Mt. 10:28-31)

⁴A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu sij nya' amíncustyamua' pué'een, caxu huá'tziinye'ej a'íjima i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i sij jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵Nyajta nyáaj nu jamuaaté'ixaatye'ej a'tíj sij tziinye'ej, a'íj xu tziinye'ej a'íjci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i sij jatyáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: siata'aj a'íj huá'tziinye'en.

⁶Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyí'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxá'vicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojo'hua'naj. ⁷Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti síj ajta síj ava'cipuaj, a'íi pu arí jaatyé'itej. A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee i pína'see.

I maj ja'xaj a'íjci i Jesús i tye'ityee tzajta'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj i tye'ityee tzajta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta a'íjima jimi i maj tajapuá tyí'hui're' i Dios jimi, ⁹ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj a'íjima jimi i tye'ityee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'íjima jimi i maj tyí'hui're' i Dios jimi tíjin canu jamua'tyej.

¹⁰Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjima i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹'Mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjima jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'íjima jimi i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu je'ej

tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹²ji'nye tí'ij jamuáaci'tiyij siaj tyu'taxáj, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'íjci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'íjna i chíjtyaanyi'

¹³Síij ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'íjci i ti nyéetzij tyí'nyaci'puaj.

¹⁴Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyíj tyina'antyáaruptyej juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

¹⁵Ajta a'yan tyihuo'té'exaa ij tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápuí'ij tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íitime'nyij, ji'nye tí'pua'aj a'tíj jéehua tyi'tíj tyí'cha'íij, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuíire'ej tí'ij quee che' tyi'tíj je'ej ja'uurej.

¹⁶Tí'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa ij a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyí'cha'íica'aj ti japuan tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'ciityej. ¹⁷Tí'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáa'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáciiriaca'.” ¹⁸Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyí'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'úun ju'tyá'toosij i ti tyú'ciiriaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij. ¹⁹Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájta' tijin: Nu'ríj néijmi'i tyí'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuíire'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.” ²⁰Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíij tí'ca' paj mui'nyij, ¿a'tanyíj tyí'ci'tiyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ruuj?” ²¹A'yaa pu tye'mej a'íijma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyi'ijcha'íij, ajta camu tyi'tíj tyí'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

²²Tí'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa ij a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:

—Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'ríj tyi'tíj siaj cáanarij tyu'tyóocheptyej'sij. ²³Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyévij quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. ²⁴Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu

i Dios tyihuá'cue'tyej. Sijta mua'aj jéetze' xu jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. ²⁵ ¿A'tanyíj jaayí'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitye'? ²⁶ Tipua'aj sequée jaayí'tihua'an sij a'yan huárinyij, ¿j'i'nye een jime' sij tyí'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasérin quee i Salomón i ti tyí'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtyej tyi'tíj jime' ti naa huasérin ti'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Tipua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'itzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, mati'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij i sij tyu'tyóochejtye'en, mua'aj mu sij quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomuajtyej a'íjci jime' tyi'tíj sij cua'nij, nusu je'ej sij tyí'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyí'mua'tzej, sijta mua'aj xu tyivástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu arí jamua'reej tyi'tíj ti jamuá'itziitye'. ³¹ Jéetze' xu jáahuonyij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapuá ti huápu'ij tyí'huiire' (Mt. 6:19-21)

³² Nyetye'ityeristyamua', caxu tyí'ziinye'ej tyij sijta cíi siana'aj ará'asej, a'íjna i sij jajvástara' a'íi pu jamuaatá'sij sij utyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i sij tyí'ijcha'ij sijta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapuá jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuaatyáhuire'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij ti quee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyárutyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i cirimíisee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyi'tíj jamuaja'ajcha'íire' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ Tyámua' xu huó'uurej sij sij tyu'tyáhuire'en, síoche' atanyéjnye'rij ti'ij a'tíj ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xál'ju'un mati'ij i maj tyí'huiire' a'tíj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'estej a'íjci jime' i ti sfíj huatyénye'ichij, majta a'íimaj i maj tyí'huiire' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', mej mij jiye'tzín tya'antácuunye' ti'ij a'íin tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'íjna i ti tyihuá'ijtye', a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij huo'tyáhuire'en, ajta huo'ta'íjtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jitze, ti'ij tyihuó'cue'tyej. ³⁸ Tyámua' pu

tyihuo'tyáhuüre'sij a'íjma i maj tyí'huüre' tipua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihua'íjtye', tipua'aj jé'ta' tíca' uvé'nyee nusu tapuá'risima'caj. ³⁹A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reerij tijin, a'íjna i ti tyichí', tipua'aj jamua'reerij a'tzáaj ti ará'liixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij tí'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, jí'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyámuamua're'.

I maj tyí'huüre' a'íimaj i maj hua'puaj

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij ityáajma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴²Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyíj pu'éen a'íjna i ti tyí'huüre', ti ajta tyámua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyi'táj jin ootyá'ítzee? Ajta a'íjna i ti tyé'íjtye', a'íi pu tyé'cha'íiraste'en tí'ij a'íjci jin antyúumua'reerij a'íjma i séecan i maj majta tyí'huüre', a'íi pu tyihua'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa. ⁴³Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'huüre' tí'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'íjtye', ajta je'en jáatyoonij a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj. ⁴⁴Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi' pu tyé'cha'íiraste'en a'chu ti tyi'táj tyí'cha'íij a'íjna i ti tyé'íjtye'.

⁴⁵Ajta tipua'aj a'íjna i ti tyí'huüre' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'íjna i ti tynáacha'íiraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'íjma i maj tyí'huüre', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucáaye'en tí'ij ij huatyátahuesij, ⁴⁶ajta a'íjna i ti tyé'íjtye', a'íi pu uvé'nyesij a'náj tipua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tipua'aj quee putyamua'riácaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij tí'ij a'íjma i maj ootyá'ítzeerej i Dios jimi.

⁴⁷A'íjna i ti tyí'huüre' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i ti tyé'íjtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'íjtye', jéehua pu'ij javeenyij a'íjna i ti tyé'íjtye'.

⁴⁸Ajta a'íjna i ti tyí'huüre' ti quee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'íjtye', c'íi pu'uj tye'r'é'vesij tipua'aj je'ej pua'aj huárinyij. A'táj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'táj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹A'íj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij íiyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi ti arí huatyóochenyij. ⁵⁰A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua

jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'íjci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íiyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tijin canu, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej. ⁵² Ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, i maj anxíviy i tye'ítyee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'íi mu jé'ta' ootajú', a'íimaj i maj huéicaj, a'íi mu hua'aj jaaxiejvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéicaj. ⁵³ A'íi pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyóy, ajta i yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyóy ti íitaj, ajta a'íjna i yójra' ti íiti', a'íi pu ajta jajaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucarij, a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'íjna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucarij.

I maj jin jáamua'reej tyi'tíj ti xicáara' jitze putyí'ricij

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i tye'ítyee tijin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj ti eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tijin mu'ríj huatyéviyij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'ríj tipua'aj huatá'aacarej ti yúutyey pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tijin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu siaj quee ma'umuámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij i jútye', nusu íiyan i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

Siaj tyámua' huárinyij a'íjma jimi i maj jamuájcha'íire'

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Ji'nye pequee asíj a'jimi já'xa'pui'íntare' je'ej ti tyi'tíj tyi'tyéviytij? ⁵⁸ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj ajitze huapuá'ritye'en, pata'aj jaatáhuaviiy siaj jaaxá'pui'íntare'en, na'ríj quee a'íi pu muá'vi'tin i juéesij jimi, ti'quij i juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i arósee, majta a'íimaj i arósee, a'íi mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' tzáahuatyi'ra'aj jime', camu mui'rátosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'i a'chu maj muajijve'.

Ti jéehua juxie've' ti a'tíj seequéj tyú'mua'tyij

13 ¹ A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuíj mati'ij móoj cánya'xii mu'veéeritacaj. ² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'íj mu jin huo'cuij i tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeiityeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tiquee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipuaj'rij. ⁴Arí a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan aráhueecaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tíj ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'íjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeiityeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipuaj'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶Ti'quij séej nyúucarij jin tyihuo'tá'itiiri' a'yan tijin:

—A'tíj pu xápua' ta'ítyei'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuui jo'tij úuvaj jo'váatimee, ti'quij uyo'tyéesej tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti a'áa tyí'cha'iica'aj tijin: “Nu'ríj huéecaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésise' tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tíj huiire.” ⁸Ajta a'ájna i ti tyí'cha'iica'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tíj ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹Tipua'aj ju'síj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'ríij quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu íitaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰Ti'íj a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj u tye'yúuj tzajta', ¹¹síj pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuéecaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'íjci jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutipusitye' a'ájna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yey. ¹²Ti'íj Jesús jaaséej, aj pu'ij jaatajé ti jimí ave're'nyey, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³Ti'íj ij ja'ajtamuáariej, aj pu'ij a'ájna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴Ajta a'ájna i ti tyí'ijta i tye'yúuj tzajta', a'íi pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xicáara' jitze matí'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i tye'ityee tijin:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyi'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huüre' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxiixij i juya'muáj, tìpua'aj púuyej, na'ríij púuru' siaj sij uhujó'véi'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu jitzán eeráanyej a'ájci i Abraham, ajta pu'ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáaji'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuaatye'en a'ájci jime' i ti tyí'cui'?

¹⁷ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íimaj i maj jájcha'íiria'ca'aj a'ájci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan i tyeétyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj ti huápuí'ij juxie've'.

A'ájci jime' i mostáasaj ti atyájatze'

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin ír'ij nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu huasé'rin tí'ij tyi'tíj mostáasaj jatze', ti a'tíj jaahuástej jo'tíj tyajá'huastee, tí'quij ajnyéj a'ájna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, tí'ij ij a'yan uhuatí'tí'ij ja'raa tí'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje'r'é'nyej, mej mij a'áan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'ájci jime' i levaduuraj i maj jajnájchi i aríinaj

(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tíjin:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyí'íjta? ²¹ A'yaa pu een tí'ij a'ájna i levaduuraj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéecicaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'ájna i levaduuraj, a'íi pu néijmi'í tyináxcáj i cuéjtzij.

A'ájci jime' i puéertaj ti cii antayóhuaj

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Tí'ij Jesús a'áa joomá'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tíj na'aj ti jo'r'é'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'ríij a' ímuáj maj huacháatimee, a'íijma pu tyí'mua'tyahua'aj. ²³ Sí'ij pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyij cii mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij?

Ajta a'ájna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

²⁴ —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj ja'pueertaj ti cii antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin mue'tíj mu jaxie'va'aj muál'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. ²⁵ Tí'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáana'aj jo'tíj ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xál'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tíjin:

“Tavástará, tyita'antácuunye!” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu já'muamuajtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.” ²⁶ Sijta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijin: “Itýáj tu ajamuán tyú'cuaa, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatime.” ²⁷ Ajta a'íi pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáciinyij nye jimi mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.” ²⁸ A'íj xu sij jin juyiinyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siati'íj a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. ²⁹ Ji'nye séecan mu aje'r'é'nyesij mej mij oorá'sej jo'tij méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cua'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Sijta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. ³⁰ Ajta je'en ijíij maj uvé'tyajtij, a'íi mu anáatyaj muá'ju'un, ajta i maj ijíij anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Ti'ij Jesús huóoyiinyaca' ti'ij aja'rányeerica' a Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ti'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee, aj mu mij séecan jimí aje'r'é'nyej, a'íi mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamui'íj.

³² Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tijin ijíij nyajta ariá'pua'aj nu huó'tamuáritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, nyajta tyihuá'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatijmua' tye'lentyínyaci'piire'ej. ³³ A'yaa pu tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíij, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatijmua', ji'nye capu a'yan tyi'tyéevijtij ti huámui'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén síij ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj.

³⁴ 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íijma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xacaa tyetyéj jime' a'íijma i Dios ti uhuojo'ta'ítയാca' ja'mua jimi. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsiire'en i já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'iin a'yájna ti'ij tyacuáarie' ti huá'cha'íj i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Sijta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. ³⁵ Cási' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xij mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo'r'é'nyej a'ájna xicáara' jitze siati'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti maja'vé'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástará.

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj ti huatyáaja

14 ¹A'yaa pu tyu'ríj ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej síij i fariseo ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ti'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeítyee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. ²Síij pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'íjna i a'tíj, néijmi'que' pu huatyáaja. ³Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íijma i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tijin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee? ⁴Majta a'íimaj camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íi pu ja'ajtamuariej a'íjci ti tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'ij jaata'ityaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵Ti'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee i'ríj ti a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Tipua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun, na'ríij púuyej atyéjvetyij, ¿nyi pequee jiyé'tzín je'tajásij jo'tíj ja'tyéjve?

⁶Majta a'íijma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tíj a'tíj jo'tyényeiichij

⁷Ti'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijcaa a'íimaj i maj hua'inyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íi mu jahuooca'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i ti tyihua'cue'tyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

⁸—Tipua'aj a'tíj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'estej a'íjci jime' ti síij huatyényeiichij, capáj a'áan jo'ojyí'xa'an véjri' jimi i ti muaatájé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan ímuáj jo'ojyíxi'in. Na'ríij quee tipua'aj síij uvé'nyej ti jéetze' juxie've' pequee muáaj ti ajta jaatajé, ⁹ajta a'íjna i ti jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tijin: “Ájchesij, ta'aj a'mán u'yíxi'in a'íjna i a'tíj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, pati'ij a'áan u'yíxi'in a'íjci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰Pajta muáaj a'yaa paj huárinyij tipua'aj a'tíj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojyíxi'in jo'tíj quee i'ríj jóoxie've', ti'ij uvé'nyej i ti muaatá'inyej a'íi pu a'yan tyimuaatá'exaatye'ej tijin: “Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxi'in yee véjri' jo'tíj jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeítyee i maj ajamuán áan jo'ojtyíj. ¹¹Ji'nye a'tíj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'íi pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'íjna i ti tyóoxaahuaj, a'íi pu naa huataséjre'ej.

¹²Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jaatá'inyej ti tyú'cua'nyij tijin:

—A'yaa paj huárinyij pati'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu t'fca', capáj hua'jeeva a'íijma i a' amíincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'íijma i maj chíjtyaanyí' i maj aja'chej

véjri' a jimi. Tipua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'íjima, mati'ij mij majta a'íimaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íi mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáaj, pati'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'íjima paj huatá'inyeen i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjima i maj jéehua jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjima i maj quee tyámua' tyityaací'ij, pajta a'íjima i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, j'i'nye camu tyí'toovej i maj jin tyimuaanáchitye'en, ajta a'íi pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i maj tyámua' tyí'tyetyeiityeristaca'aj.

A'íjci jime' ti a'táj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Tí'ij síij ti ajta a'áa jo'tyáajcaj hua' jamuán a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'táj pu tyámua' huó'uuriajca'aj tí'ij tyihuó'cue'tyej muí'caa pu huatajé. ¹⁷ Tí'ij a'ájna atyojo'r'é'nyej ti tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'íj huata'ítyaca' i ti jimí tyí'huiire' tí'ij uhuojo'tájeevej i ti huo'tá'inyej, a'yan tíjin: “Musio'váj'ju, j'i'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i sij tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'íimaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'ájna i ti anaquéj jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muárie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuavij paj tyinaatú'uunyi'.” ¹⁹ Ajta síij pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu púyeesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.” ²⁰ Ajtáhua'aj i síij, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyoochán nu huatyényeiichaca', a'íj pu jin quee i'ríj nyaj a'áa jó'me'en.” ²¹ Ajta a'ájna i ti tyí'huiire' tí'ij uhuojo'tajé, tí'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'ájna i ti tyé'ijtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Tí'ij ij jaata'ítyaca' a'íjci ti tyí'huiire' a'yan tye'jéeevej tíjin: “Pata'aj jiye'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, tí'ij na'aj tyo'tyényinyii i chájta'. Pata'aj huaja'rávi'tij a'íjima i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjima i maj jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjima i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej.” ²² Tí'ij arí jéetze' huachúmua', a'ájna i ti tyí'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástara', nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'váj'ju'un.” ²³ Ajta i ti tyichí', a'íi pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jimí tyí'huiire' tíjin: “Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a'

imuáj ti ja'tanyáatimee, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyérij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájistej yu nyechi'táj. ²⁴A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', a'íimaj i nyaj anaquéej huo'tajé, capu síij yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyiej.”

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huací'ca'an i Ciriístu'

²⁵Jéehua mu tyeítýee jamuán huací'ca'aj i Jesús, ti'quij a'íin huo'séerajraa i tyeítýee, a'yaa pu'lij tyihuo'té'exaaj tijn:

²⁶—A'tíj ti na'aj ti mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'íij nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaaj, nusu i ju'íij, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimuáj, na'ríij jusíij quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ²⁷Tipua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj, siajta quee juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huací'ca'an. ²⁸Tipua'aj síij a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chi'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'ij ti'lij jaatyé'iten i túmii ti'lij jáamua'reej tipua'aj aróo'astyahua'an ti'lij jaatyá'ci'tyij? ²⁹Ji'nye tipua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxíj i túmii, capu che' jaatyá'ci'sij, majta i tyeítýee, mati'ij jaaséj a'íi mu jaatyáxaahuari'raj. ³⁰A'yaa mu tyu'taxájtaj tijn: “A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahuaj mu chi'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyá'ci'tyij.” ³¹Na'ríij síij ti tyi'tyéjvee rey jime', tipua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj ti'lij jáamua'reej tipua'aj pújoorejve'en a'íijma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej ti'lij huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³²Ajta tipua'aj quee pújoorejve'en, ti'lij ooj a'imuáj ja've'mej, a'íi pu séecan huata'ítýij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuaviiij maj jaaxá'pui'intare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tíj tina'aj ti a'yan tyá'xie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i metyoohuá'xij a'chu ti tyí'ijcha'ij, na'ríij quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tipua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Ajmé'ra'aj i unáj, ajta tipua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'lij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵Capu che' tyi'tíj huíire', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i ítyei'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huíire' maj majúuraxij. I maj iityanamúáarajmee, miche' jáanamuaaj.

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Mt. 18:10-14)

15 ¹Majta a'íimaj i maj huá'jijva'ca'aj i tye'ityee i maj tyí'ticij, majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi mej mij jáanamuj. ²Majta i fariseos, majta a'íimaj i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ajta hua' jamuán tyí'cua'caa.

³Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj a'yan tijin:

4—Típua'aj s'íj cánya'xií tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rienyij, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuitte'sij i séecan a itzítaj, ajta je'en jaariá'huosij i s'íj ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyoonyij?

⁵Ti'íj jáatyoonyij, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, ti'íj ij uhuatyóoratziiraj.

⁶Ti'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amíncustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj.” ⁷A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'een u tajapuá Dios ti já'sejre', típua'aj a'tíj seequéj tyú'mua'tyij ti'íj quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, ti'íj ajta a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'tíj ti tyá'antzaahuaj i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mui'ij, i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, i tiquee huá'itziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸Típua'aj íiti' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij típua'aj séej jo'rienyij? A'íi pu tiéj antyíteeraj, ti'quij iirí'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huoonyij 'asta na'aj quee jáatyoonyij. ⁹Ti'íj jáatyoonyij, ju' amíncustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i túmii nyaj yó'rieeca'aj.” ¹⁰A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapuá i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahuiire'. A'íi mu jutyamua've' a'íjci jime' ti'íj s'íj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj huatyóochenyij ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti ímuáj je'ej huárupij

¹¹Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'tíj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'.

¹²Ajta a'íjna i yójra' ti pá'rí'íj, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: “Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij pati'íj quee che'

majá'hua'tan.” Ajta a'íjna i táatajra', a'íi pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ljcha'íica'aj. ¹³A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij a'íjna i ti pá'ri'ij, a'íi pu néijmi'i tyu'tó'j i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chu'éj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj ti'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁴Ti'ij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'ájna i séej chu'éj japua, ajta jo'tyá'itziij tyi'tíj ti huácua'nyij. ¹⁵Aj pu'ij séej jimi a'tíj ajo'r'é'nyej ti'ij jaatá'an ti tyu'muárie'en, ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuíxuj je'rú'uj ti'ij tyihuó'cue'tyej.

© 1996 David C. Cook

San Lucas 15:12-20

¹⁶Huápui'ij pu huataí'cuataca' a'íjna i ti pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'tíj jatá'caria'aj ti tyi'tíj huácua'nyij. ¹⁷Aj pu'ij uhuóomua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: “Majta a'íimaj i maj jahui're' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cuá'. Ajta tya'vá'itze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'ej nu huatyéjve na'me'ríaj i nyej i'cuaj jime'. ¹⁸Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'xaaty'e'ej tijin: Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íjma i maj ajimi tyí'muarie'!” ²⁰Ti'quij jo'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

Ti'ij ooj a' imuáj joomá'caj, a'íi pu táatajra' jaaséej, huápui'ij pu ja'ancu'vaxij ti'quij jo'téechajraa jo'tij ja've'mej i yójra', aj pu'ij ji'r'é'chuiixij ajta ji'tyáapui'tzej. ²¹Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu

tyaaté'exaa tijin: “Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj.” ²²Ajta a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: “Ca'nácan mese'vé'chuij i síicu'rij ti jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtye'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en. ²³Siajta i visáaru' aja'va'jaj i ti jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. ²⁴Ji'nye i nyiyóoj pu'ríj mu' je'ré'nyej. Ti a'yan cuxáa arí mu jó'mui'ijcaa, ajta je'en huatájuuriaca', ti ajta jo'vajcaa tyajta tyeríj jáatyoj.” Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.

²⁵Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Ti'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tij jo'tyéjvee i chi'ij, a'íi pu jáanamujri' mej tyí'cuiinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶Ti'ij ij séej huatajé i ti jahuiire' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rijcaj. ²⁷Ajta i ti tyí'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pu'ríj uvé'nyej al'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' ti jéetze' pu'chira' a'íjci jime' ti uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'ej.” ²⁸Ajta a'íjna i ti vásti', ti'ij a'yan tyáanamujri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey u chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'íi pu iirájraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéje ti'ij utyájrutyey u chi'táj. ²⁹Ajta a'íjna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: “Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyi'muarie', canu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee ajimi, néijmi'i nu jin tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'tíj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíincustyamua'. ³⁰Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yój a'íi pu úucaá jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta ti'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'.” ³¹Ajta a'íjna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij, muéetzij pu tyí'mua'a'rij. ³²Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej ti'ij mui'chíj, ji'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíij cuxáa ti huatájuuriaca'. A'íi pu jo'vajcaa, ajta pu'ríj huataséjre, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej.”

A'íjna i ti tyí'huire' ti ootyá'itzee huápu'ij a'íjci jimi i ti jahuiire'

16 ¹Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, síij pu jahuiiria'ca'aj ti antyúumua'reeriacaj néijmi'i jime' a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj i chíjtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaaaj a'íjci i ti tyé'ijtye', ti a'íjna i ti jahuiire' cha'na'aj tyi'tyáxijtye'sima'aj i ti tyi'ijsejracaj. ²Ti'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Tyi'tanyí pu'éen a'íjna i maj jin je'ej tyi'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu

paj tyi'táj jin antyía'mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu ti tya'rá'asej, ji'nye capáj che' a'ájna jin antyía'mua'reerij puá'mej." ³Ajta a'ájna i ti jahuiiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: "¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i ti tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jin antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'táj huamuá'rie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'táj huóotiveenyij. ⁴Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rinyij, mej mij tyeítýee naa nyojomua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna." ⁵Ti'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'íria'ca'aj a'ájci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéej ave'ré'nyej tijin: "¿A'chunyéj petyé'cha'íire' i ti tyí'nye'ijtye'?" ⁶Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i a'táj tijin: "Anxityej pua'mácan i taampu a'ájci i aséityij ti aseitúnaj jitze ma'can." Ajta a'ájna i ti antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cu'j i yu'xarij ti jitzán tyé'yu'si' a'chu paj tyé'cha'íire', huayíxi'ij jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej." ⁷Ti'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijin: "Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'íire'?" Ajta a'áin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Anxityej pua'mácan mediidaj i tyerícu'j." A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cu'j i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijin muáacuatyey paj tyé'cha'íire'." ⁸Ajta i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyámua' tyaatá', ji'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'ájci jime' je'ej ti ye'ej huárinyij. Ji'nye a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaay'tin je'ej maj ye'ej huárinyij i séecan jamuán i tyeítýee mequee a'íimaj i maj yójmua'mua' pu'éen i Dios.

⁹A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iye'ej ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuíire' sij sij ju' amíincustyamua' huamué'tin mej mij a'íimaj naa jamojo'mua'raj, ajta ti'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij sij utyájrutyey a'ájna jo'tij quee a'náj ávatzij i chí'ij.

¹⁰A'ájna ti xá'pui' ricij a'ájci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'ájna i tiquee xá'pui' ricij a'ájci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, capu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij.

¹¹A'áj pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reerij a'ájci jime' i ti a'yan tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen sij a'ájci jime' antyúumua'reerij i ti huápu'ij tyá'najchij? ¹²Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'ájci jime' i tiquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³Capu i'ríj ti a'táj hua'puácaa huáhuíire'en i maj tyí'ijta, tipua'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'ríj quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'ríj sij i Dios huatyáhuíire'en, sijta i túmii.

¹⁴Majta a'íimaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, mati'ij a'yan tyáanamujri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús.
¹⁵A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tye'ítyee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzá'jta', a'íjna ti naa huasé'rin i tye'ítyee jimi, a'íi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'íjna i Dios ti jin tyí'ijta

¹⁶A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tye'ítyee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'íj mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'li tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyey.

¹⁷Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huóopua'rixí'in i tajapuá ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'íjna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'li jin aróo'astej.

Tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tíj ti jaatátoonyij i ju'íj, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íi pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tíj íitaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'íjna i chíjtyaanyi', ajta a'íjna i Lázaro

¹⁹Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihuá'cue'tyahua'aj. ²⁰Ajta a'íjna i tiquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyá'caj jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chíjtyaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj tijin Lázaro, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. ²¹Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyíj ti tya'cá'jvitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chíjtyaanyi', majta i tzi'cfij mu ajo'r'é'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

²²Ti'quij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huamu'í' a'íjna i Lázaro, a'íimaj i maj tyí'huíire' u tajapuá, a'íi mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tij Dios já'sejre', ajta a'íjna i chíjtyaanyi', ti'ij ij ajta huamu'í', majta ja'vá'naj. ²³A'áa pu jo'tyá'ítzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjna i chíjtyaanyi'. Aj pu'ij jaaséej a'íjci i Abraham, ajta a'íjci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

24 'Aj pu'ij jaatajé tijin: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ítयेj a'mújci mu Lázaro tí'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj tí'ij naatyácimujritye'en i nyenyanúu jitze, ji'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'e'ej tiéj tzajta'." 25 Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'e'ej paj jéehua tyi'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíj a'íi pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíj paj jajpuéetzij puá'mej. 26 Ajta ijíj, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúunyijme, a'íj pu jin quee i'ríj maj antáciinyej a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'ríj maj a'yun pujmua' eetáciinye ityájma jimi."

27 'Tí'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Nyavástara', a'yaa nu tyi'muahuavij paj a'mújci Lázaro huata'íjtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, 28 ji'nye anxívicaa nu tyi'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tij ja'puejtzij." 29 Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "A'íi pu huatyá'itzee a'íjma jimi a'íjna Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, miche' a'íj huánamua'." 30 Ajta a'íjna i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', mu paj Abraham pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'íjci, ajta tipua'aj a'tíj ti arí huamuí' huataséjre'en a'íjma jimi, aj mu mij seequéj tyi'mua'tyij i Dios jimi." 31 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tipua'aj mequee jáanamujri' je'e'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Moisés, ajta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj síj hua' jimi huataséjre'en i a'tíj ti arí huamuí'."

Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 ¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacj tijin: —Jéehua pu tyi'sejre' je'e'ej siaj tyi'tíj jin tyityo'tyá'itzeere'en i Dios jimi, je'e'ej pu pua'aj tye'mej a'íjci jimi i a'tíj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhuí'rii a'íjci i a'tíj maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyíj ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyij jájritze' tí'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhuí'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'íjma i maj c'le'en mej mij a'íimaj ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ³ A'íj pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

'Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, tipua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'uunyi'. ⁴ Tipua'aj séej xicáj a'tíj aráhua'puaj ootyá'itzeere'en aj jimi, tipua'aj ajta je'en aráhua'puaj ajo'r'ényej a'jimi tí'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'itzee a'jimi, a'yaa paj huárinij petyaatú'uunyi'.

Tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástara' tíjin:

—Taata' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, tipua'aj cíi setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyey, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiitye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyí'huüre'

⁷Tipua'aj a'tíj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'ríj cánya'xii ti siire', tí'íjta uvé'nyej ti utojo'vá'muarie'ej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíixi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?”

⁸Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tíjin: “Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.” ⁹Ajta tí'ij a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'íj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanájchitye'en. ¹⁰A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, tipua'aj seríj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuaata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyí'tíj huüre', jí'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj.”

Tí'ij Jesús tyihuó'huaa a'íjima i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galilea. ¹²Tí'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'íimaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin léepraj, a'áa mu imuáj jo'tyáhuixij. ¹³Mati'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tíjin:

—Jesús, mu paj maeestro pué'een, tá'ancu'vaxi'.

¹⁴Tí'ij Jesús huó'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta' siaj sij huatóosejrata a'íjima jimi.

Mati'ij móoj ajoojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj mati'ij mij naa éenye'ej muá'raa. ¹⁵Tí'ij síj huóosej tíjin pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyíin jime'.

¹⁶Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' tí'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'íjna i a'tíj, Samaaria pu já'ma'can. ¹⁷Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacua'j? ¹⁸¿Nyij a'múu na'aj jusíj

huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can ti'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

¹⁹Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tijin:

—Ajchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'íj paj jin períj huarúj.

Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'tíj pu'éen ti séejre' i siaj sij jin jáamua'reej. ²¹Camu majta a'yan tyaataxájta i tyeítsee yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'ríij yee “Mána'aj huatyéjve”, ji'nye a'íjna i ti jin i Dios tyí'ijta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

²²Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' siaj jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un siaj jaaséj nyati'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reeriaj, siajta mua'aj caxu jaséjran. ²³Séecan mu a'yan tyu'taxájta yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'ríij yee: “Mána'aj huatyéjve”; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán. ²⁴Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'ij jitzán tye'entyárutyij a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej mati'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútye', ti'ij ootátaaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciriajra'aj. ²⁵Ajta anaquééj pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapu'éjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'íimaj ijíij maj huátsee'ee. ²⁶A'yájna ti'ij tyu'ríj ajca'huáj imuáj ti'ij ooj júuricaj a'íjna i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ²⁷Metyí'cua'caria'aj i tyeítsee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyárupij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviyaca' ti'quij tyíjistyaca' i jájtyij, a'íi pu néijmi'caa antyipua'rij. ²⁸A'yaa pu cha'taj tyáaruj ajca'huáj imuáj ti'ij ooj júurica'aj a'íjna i Lot, a'íi mu tyí'cua'caria'aj i tyeítsee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chi'ij ta'huacaria'aj. ²⁹Ajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij Lot eerájraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyéviyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij. ³⁰A'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'uurej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

³¹A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, tipua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tipua'aj chi'táj tyi'ráa'caj i tyá'ra'an, che' quee acáyil'can ti'ij tyi'rá'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che'

ajta quee ajo'r'é'nyinyiica'an ajuchéj. ³²Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaruj i íira'ra'an i Lot. ³³A'tíj tina'aj ti jacha'ij i ju júuricamej tí'ij quee tyi'tíj je'ej jooriaj, a'íi pu yo'riésij. Ajta i a'tíj ti yo'riésij i ju júuricamej nye jitze ma'can, a'íi pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

³⁴A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tíj muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síij a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁵Majta hua'puaj i úucaa, néijmi'i mu tya'ti'xíj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁶Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muárie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i síij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Jo'tíj jo'riá'ca'aj tyi'tíj ti huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

A'ájna i íiti' ti jusíij ajta i juées

18 ¹Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tina'aj nyuucaa, majta quee tyóoxa'huata'an. ²A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tíj já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huá'uuriajca'aj i tyeítyee. ³Meentyij síij íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusiijtariaca', a'náj ti na'aj pu ajo'r'é'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pui'íntari'tze'en a'íjci jime' ti a'tíj jájcha'íire'. ⁴Ajta a'ájna i juées pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tíquee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tijn: “Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxie've' je'ej ti tyi'tíj huá'uurej i tyeítyee. ⁵Ajta a'mújna mu íiti', tí'ij pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'ítziitye'. Nyáaj nu já'xa'pui'íntari'tze'en a'íjci jime' ti a'tíj jájcha'íire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'ríij quee nyatácu'a'naxi'ij a'íjci jime'.”

⁶Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i juées ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

⁷Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma i ti hua'antyíhuoj i maj a'náj tina'aj jahuaviij tíca' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren tí'ij a'yan rinyij?

⁸A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyeeren. Ajta tí'ij uvé'nyej i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuatye' íiyan i cháanacaj japua?

**A'íjna ti fariseo pué'een, ajta a'íjna i ti
huá'ijjva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa**

⁹Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj a'íjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tijin tyámua' mu tyí'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeétyee, a'yaa pu tijin:

¹⁰—A'íimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrurpij i tyeeyúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, síj pu fariseo pué'een, ajta i síj, a'íi pu puírícij i ti huá'ijjva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa.

¹¹Ajta a'íjna i fariseo, a'íi pu huatyéechaxij ti'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tyényuunyij tijin: “Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzire' muéetzij, ji'nye canu a'yan een mati'ij i séecan i tyeétyee. A'íi mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úucaa, canu nyajta a'yan een ti'ij a'mújna i ti huá'ijjve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa. ¹²Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tij.”

¹³Ajta a'íjna i ti huá'ijjve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'áa pu imuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj i jutavíj jitze i jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tijin: “Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye je'ej nu pua'aj tyi'tyínyecha'ij.” ¹⁴A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjna i a'tíj ti huá'ijjve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'íi pu xaa ji'rénnya'aj huatyá'itzee i jutzájta' ti'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu ji'rénnya'aj huatyá'itzee, ji'nye tipua'aj a'tíj óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

Ti'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i ti'ríj

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Majta séecan i tyeétyee, ti'ríj mu aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'vá'muarie'xi'in ti'ij Dios a'íjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Mati'ij a'íimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeétyee. ¹⁶Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu huo'tajé i ti'ríj mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Miche' mahuaja've'vi'tij nyej jimi mu ti'ríj, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íjma pu ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'ríj. ¹⁷A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tiquee a'yan een ti'ij síj i pá'rí'ij, capu a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸Síj ti tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—Maestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij tí'ij na'aj jusén jime'?

¹⁹Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Síij pu a'íin pué'een i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu a'íin pué'een i Dios.

²⁰Papu'ríj jamua'reej je'ej ti Dios tyu'ta'íjtaca' yee: “Capáj axana'ciria'aj; capáj tyí'tyacui'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzáahuatyí'ra'aj tyí'cha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaj.”

²¹Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'ri'istaca'aj.

²²Tí'ij Jesús jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Síij pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huo'rían i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuríaa'sij i ti tajapuá já'sejre' a'íjna ti huápu'íj tyá'najchij, aj pej pij mujo'vé'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³Ajta a'íjna i tyamuéej tí'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey u tajapuá Dios ti já'sejre'. ²⁵A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti jéetze' muárie'rij ti chíjtyaanyi' utyájrutyey u tajapuá Dios ti já'sejre' quee ti caméeyuj anájrutyey i p'íse'ej jitze.

²⁶Majta a'íimaj i maj jáanamujri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj ij i Dios jimi huatyá'ítzeere'ej?

²⁷Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa, capu je'ej tyí'í'rij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyí'í'rij.

²⁸Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, néijmi'i tu tyeríj atyojoohua'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huac'ca'an.

²⁹Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'tíj tina'aj ti metyoohua'xij tipua'aj juchi'ij, na'ríij ju'íj, nusu i ju'ihuáamua', nusu i juhuásimua', na'ríij i juyójmua', tí'ij a'íjci jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'íjta, ³⁰jéehua pu jéetze' tya'ancuríaa'sij jíjij ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íi pu júurij ja'mej tí'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹Tí'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tu'ríj ijíj a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³²A'íi mu nyéetzij tyu'tátuüre'sij a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxi'ij. ³³Majta je'en naatyávaxi'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

³⁴Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyi'tíj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, ji'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵Ti'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, síij ti arácun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. ³⁶Ti'ij huó'namuajri' maj jéehua tyeítyee mu jó'ci'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'tíj ti je'ej rijcaj. ³⁷Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ya pu ja've'mej a'ájna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

³⁸Ti'quij a'yan tyu'jijhuaca' tíjin:

—Jesús, mu paj yójra' pu'éen a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

³⁹Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íi mu jajtyá'xij ti'ij quee che' ave'nyuuca'an. Ajta a'ájna jéetze' pu ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tíjin:

—Jesús mu paj yójra' pu'éen a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁰Aj pu'ij oocháxij a'ájna i Jesús, ajta huó'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, ti'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

⁴¹—¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinyij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

⁴²Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Atányeerij, ji'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin períj huarúj.

⁴³Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeítyee i maj jaaséej, a'íi mu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios.

I Jesús ajta a'ájna i Zaqueo

19 ¹Ti'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrurij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze. ²A'áa pu síij tyáati' já'chajca'aj ti chíjtyaanyi', ti a'yan ántyapuaj tíjin Zaqueo, a'íi pu a'íin pu'éen i ti tyihuá'íjtye' a'íijma i maj huá'ijjve' i maj tyí'ti'ijcicaa. ³A'íi pu jaséjramui'ca'aj a'tíj ti pu'éen i Jesús, ajta capu i'riitaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeítyee, ajta cíi uhuátyeevi'ij a'ájna i Zaqueo. ⁴Aj pu'ij

anayíixi'ij jo'téechajraa, ti'ij ij antyíraj i méjchi jitze ti'ij jaaséej, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tijin a'áa pu je're'nyesij. ⁵Ti'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, ji'nye ijíj nu a'áa ja'rá'ixaj a paj ja'chej.

⁶Ti'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéej a'íjci i Jesús.

⁷Majta a'íimaj i tyeítyee, mati'ij jaaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—A'áa pu jo'mej ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

⁸Aj pu'ij i Zaqueo ájchej ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástará', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'tíj tyi'tíj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huii a'yaa mej chej, ji'nye a'íjna i a'tíj, ajta pu a'íin pué'een i Abraham ti jitze eeráma'can. ¹⁰Ji'nye nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo'vé'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huiire'en a'íjma i maj jó'vatzijca'aj.

A'íjna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej

(Mt. 25:14-30)

¹¹Móoche' mu tyi'namuáaracaj i tyeítyee, ti'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, ji'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén.

Majta a'íimaj i tyeítyee, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijin pu'ríj tímua' huataséjre'sij i Dios ti jin ti tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ¹²A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu síj tyáati' jáchajca'aj, ti hua' jitze eeráanyej i tyeítyee i maj tyí'ijta'ca'aj, ti'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuoonyij rey jime', ti'ijta ij uvé'nyesij. ¹³Ti'ij quee xu jo'yil'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyí'muarie', aj pu'ij i túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin: “Siata'aj tyu'muarie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej.” ¹⁴Majta a'íimaj i tyeítyee, a'íi mu jájcha'iiria'ca'aj, mati'ij mij séecan huata'ítyaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: “Catu jaxie've' ti a'íin tye'entyájrutyej rey jime'.” ¹⁵Ajta a'íi pu tye'entyájrurij rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tij ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjma i túmii ti huo'riáa' ti'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síj ajta síj. ¹⁶Ajta i ti anaquéej aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástará', a'íjna i túmii muéetzij ti mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ara'ástimee.” ¹⁷A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: “Xá'pui' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuire', ji'nye tyámua'

pej tyéecha'ij i nyaj cíi caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj i chájta'naj jitze.”¹⁸ Ajta i ti tyí'huüre' ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii, muéetzij ti mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ti ara'ástimee.”¹⁹ Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxíviq'ue' pua'maquéj i chájta'naj.”²⁰ Ti'quij ajtáhua'aj síij aje're'nyej ti jimi tyí'huüre', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', ya'cuíj muéetzij ti mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuriá'j'iquej cíixurij jitze, nyati'ij nyij jaatyá'avaataca'.”²¹ A'yaa nu huaríj, ji'nye nyamuatzii'nyaca'aj, muárie'rij ti a'tíj tyámua' tyu'tyá'ítzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'si'rii i paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej.”²² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: “Muáaj paj quee tyi'tíj huüre', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tijin ca'nyéjrij nu jin tyí'ijta. Nyajta jaariá'si'rii i nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej.”²³ ¿Ji'nye een jime' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtye'ij ti'ij jaamué'tin? A'yaa paj huárinii'che', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij ti nya'a'rij, nyajta i ti jaamué'tij nyati'ij uvé'nyej.”

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tijin: “Siata'aj jáa'ri' i túmii ti ji'tyáa', sij sij jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' ti jaamué'tij.”²⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin: “Tavástara', ¿ji'nye ti'ij? A'múu pu arí ji'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii.”²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin: “A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti jéehua tyi'ijcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tiyj a'íjci. Ajta a'tíj ti cíi na'aj tyi'ijcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i ti cíi tyí'ijcha'íj.”²⁷ Majta a'íimaj i maj nyéjcha'íire', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutej, maj siahua'j'vé'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iie'e'ej véjri' nye jimi.”

Ti'ij Jesús ujo'tyáruyij u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuo'ixaatyej, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén ti ooj jó'yi'ij. ²⁹ Ti'ij a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'íjna a Betania, chájta' ti a'áa jo'tacá'aj i jíríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puáca huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'íjna chájta', siati'ij a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti aje'riá'tapi', tiqee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista sijta je'en uya'ráaja. ³¹ Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuó'raj yee ji'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

³²Matí'ij mij ujó'ju' jo'tij huojó'ityaca', a'yaa pu atyojo're'nyej tí'ij tyihuo'té'exaa'j a'íjna i Jesús. ³³Matí'ij móoj je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íi mu mij huos'éj a'íimaj i maj jacii, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

³⁴Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Tavástará' pu jitze juxie've'.

³⁵Aj mu mij tyúumaanaj tye'tyéveerej, matí'ij mij yo'láj i Jesús jimi, matí'ij uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. ³⁶Tí'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tye'ítyee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tij jooma'ca'aj. ³⁷Tí'ij a'áa jo'camá'caj a'íjna Aseitúunajrimi, néijmi'i i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuj maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, ji'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápuí'ij tyúuxie've'. ³⁸A'yaa mu tyí'xajtacá'aj tijin:

—¡Huápuí'ij pu naa een a'íjna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj i maj tajapúa' já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

³⁹Majta séecan i fariseos, matí'ij jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maestro, huotá'íjmuejri' mej mij quee che' a'yan tyí'tyējijhuaj i maj ajamuán huaci'ij.

⁴⁰Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj a'íimaj muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyí'tyējijhuan.

⁴¹Tí'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, tí'ij jaaséj i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinnyaca' a'íjci jime'. ⁴²A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¡Típua'aj mua'aj ijíj siámua'reeriaj, tyi'tíj ti pué'een i ti tyámua' tyajamuaatá'sij, sij sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijíj pu'ríj aviitzi', capu ij che' í'ríj paj jaaséj. ⁴³Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'íire', a'íi mu mij jamuajná'sij, matí'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej.

⁴⁴Majta néijmi'que' mu tye'entyipua'í'rite'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jujapúa tyiquéetime, a'íjci jime' sij quee jáanamujri' tí'ij Dios yatanyéj tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyájruij u tyeyúuj tzajta', tí'quij huatyóochej ti hui'rámuaritye'en a'íjma i maj a'úun tyí'tooca'aj.

⁴⁶A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyí'huüre' i nye chi'ij mej mij a'úun huatyényuunyij i Dios jimi”, maj sijta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyí'huüre'lej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

⁴⁷A'náj tina'aj pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítsee u tyeýúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeýúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyíj hua' tzajta' i tyeítsee, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj. ⁴⁸Majta camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij, ji'nye néijmi'i i tyeítsee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

I ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 ¹A'yaa pu a'ájna tyu'ríj ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeýúuj tzajta', ajta huá'ixaaty'a'ca'aj tyeítsee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje'ré'nyej i maj tyeýúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásij.

²Mati'ij mij a'yan tyaat'éxxa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáaruujte?

© 1996 David C. Cook

San Lucas 20:1-8

³Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye': ⁴¿a'tanyíj uyo'ta'ítyaca' a'íjci i Juan ti'íj huó'íiraj i tye'ítyee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tye'ítyee?

⁵Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'yaa mu tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?”

⁶Ajta tipua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tye'ítyee taatyáto'sixi'íj tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'íin pué'eenye'ej síj ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ítyaca' a'íjci i Juan ti'íj tye'ítyee huá'íiraj.

⁸Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

I maj tyí'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyí'tyetye'ítyee

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj i tye'ítyee a'yan tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tye'ítyee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ímuáj pu je'ej huárupij. ¹⁰Ti'íj a'ájna atyojo'r'é'nyej mati'ij pua'aj jaju'racaa i úuvaj, séej pu ujo'ta'ítyaca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaa i ti huáciiriaca'. Majta a'íimaj i tye'ítyee, a'íi mu jaatyáavaxij a'íjci i ti ujo'ta'ítyi'huaca', majta quee tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'. ¹¹Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca' ti jimí tyí'huiire', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'. ¹²Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

¹³Ti'quij a'yan tyu'muá'aj a'íjna i a'tíj chuéj ti tyu'nyéj tijin:

“¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoj nu huata'ítyij i nyaj huápu'i'ij jaxie've', a'íj mu xaa ántzaahuatye'sij.” ¹⁴Majta a'íimaj, mati'ij jaaséj, aj mu mij tyu'tóo'ixaaj, a'yaa mu tyaaxá'pu'i'intarej tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'íj ityájma táaci'tyij.” ¹⁵Aj mu mij ji'rájtoo, mati'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íjima, a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'? ¹⁶A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íi pu a'áa jo'r'é'nyesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íjima i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítýee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'rijcaj.

¹⁷Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿jinye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tijin:

A'ijna i tyetyéj i maj majca'huaj júuriej a'íimaj i maj chil'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chil'ij.

¹⁸A'tj tina'aj ti a'íjci japua eetávetyij i tyetyéj, a'íi pu huatyána'xij néijmi'que' i jujitzé. Na'ríij tipua'aj séej japua rájvetyij a'ijna i tyetyéj, a'íi pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'íjci jime' i maj huá'ijjva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íimaj i maj tyí'ijta'ca'aj u tye'yúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaatyéevi', jinye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma putyí'xajta'ca'aj a'íjci jime' i nyúucarij ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, jinye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítýee.

²⁰Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítýaca' i maj a'yan tyúusejrataca'aj tijin tzáahuatyira'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyi'tj jime' ti'ij a'íjci jin eerá'itzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

²¹Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyira'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyi'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítýee, muáaj paj tzáahuatyira'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ²²¿Nyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye', ca' quee?

²³Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyira'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

²⁴—Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' pu'ricij i ti acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaaj ti'ij tyé'yu'si'?

²⁵Mati'ij mij a'yan tyityaatanýj tijin:

—A'íi pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'tj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj sijta jaatá'an i Dios tyi'tj ti aaria'ra' pué'een.

²⁶Majta a'íimaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaaj hua' tzajta' i tyeítýee.

Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítyee hua' tzajta' i mui'chítyee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje'r'é'nyej, a'íimaj mu pu'ricij i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

²⁸—Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, tipua'aj a'tíj ti nyeiichej, tipua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí' ti'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

²⁹A'yaa pu tyu'r'íj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'íhuuamua'ca'aj, ti'quij i ti vásti', a'íi pu huatyényeiichaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruj i séej i ti je'tyáa'sej. ³⁰Ajta i síj i ti je'tyáa'sej, a'íi pu ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj ti jatyévi'tinya'aj a'íjna ihuáaria'ra', mu'r'íj mij huéicaj i maj huácuij. ³¹Ajtáhua'aj síj ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta ja'ancuré'vi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij. ³²Ajta je'en a'íjna i íiti' huamuí'.

³³'Arí mati'ij huatájuuritaj i mui'chítyee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'ényej je'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj.

³⁴Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuot'é'exaaj tijn:

—A'íimaj i tyeítyee ijíj mu nyejneye'chacaa, majta huíichej.

³⁵Majta a'íimaj i ti a'yan tyihuá'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i mui'chítyee, ajta ti'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejneye'chen, camu majta huíichan. ³⁶Camu majta che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu ényej je' muá'ju'un mati'ij a'íimaj i maj tajapúa tyí'huire'. A'íi mu yójmua'mua' pue'ényej je' muá'ju'un i Dios, ji'nye mu'r'íj huatájuuriaca'. ³⁷Ajta a'íjna i Moisés, a'íi pu taaté'exaa a'íjci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj síj tyu'tyájtata i tu'p'íj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaatamua'aj i tavástara' tijn: “Í hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob.” ³⁸Ajta i Dios, capu hua' Dios pu'éen a'íimaj i mui'chítyee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'íjna jimi néijmi'i mu júurij.

³⁹Majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Maeestro, xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁰Ti'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayjóoj i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeítyee a'íjci jime' i Ciríistu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴²Ajta a'íjna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapua j tijn Chuíicarij, a'yan tijn:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

“Acáyixi' ipuárij japua, iye'e'j nyamuáca'ta',

⁴³nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁴Ajta i David, a'íi pu a'yan jaatamua'aj a'íjci i Dios ti ja'antyíhuoj tijn nyavástara', tipua'aj a'yan tyí'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íin pué'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjima i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjima i maj jamuán huacíj, majta tyeítyee tyí'namuáaracaj, ⁴⁶a'yan tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjima jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ránajchi maj catí'ti'ijma'can metyi'cháatima'aj mamuaací'ca'an, ajta hua'ránajchi maj i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jín huo'tatyójtje'en jo'maj huaja'antynájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ránajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihuá'cue'tyej matí'ij tyí'ye'estyaj.

⁴⁷A'íi mu majta tyihuá'ari'raaca i hua' chí'ij a'íjima i úuca i maj antyúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín matí'ijta mij tyeyúuj tzajta' jo'tyárutyij. Matí'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'e'j muá'ju'un mej mij séecan tyeítyee huo'séj. Majta a'íimaj i maj a'yan ricij, jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

Tí'ij íiti' ti antyúusiijtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

21 ¹Aj pu'ij Jesús a'íjima huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siiria'ca'aj, tí'ij tyeyúuj tzajta' tyu'tyáhuíire'en, ²a'íi pu ajta íitaj huaséj tíquee je'e'j tyéejviicue', ajta a'íjna i íiti' hua'puáca pu ucáahua'xij i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. ³Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴A'íimaj i séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'íjci i ti avá'itzee i maj jéehua

tyi'ijcha'íj, ajta a'mújna tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci i ti jin huatyohuíre'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'vérij i maj tyo'huariá'viihuaa ti naa tyé'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

⁶—Néijmi'i ti'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo'rénysesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij ti'ij néijmi'i tye'entyipua'risime'en

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan atyojo'rénysesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuaj, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúcaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: “Nyáaj nu a'íin pué'een i Ciriístu.” Majta a'yan tijin: “Pu'ríj atyojo'rénysesij.” Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an. ⁹ Siatí'ij a'yan tyu'namuaj tijin: “Muatónyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tye'ityee, majta séecan meríj huatyóohuij maj junyo'si'tye'”, caxu tyí'tziinye'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquééj a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séecan mu tye'ityee huatónyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta séecan jamuán huatónyo'si'tye'ej. ¹¹ Pua'maquéj pu huápu'íj huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cu'nyí'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tíj pu huataséjre ti tzíinyi're', ajta tyi'tíj ti huápu'íj juxie've'.

¹² Ajta ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcay, a'íi mu anaquééj já'muavivi'ran, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'ríj jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vítin a'íjima jimi i tajtúhuaanyij, majta a'íjima jimi i maj rey jin antyúumua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij i'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Sijta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcay je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapuá huatányuunyij, ¹⁵ j'i'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antyimue'tin a'íjima. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu

majta hue'tzij jin já'muamue'tin. ¹⁶Majta a'íimaj i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'íimaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustyamua', a'íi mu avíitzij jin tyu'tátuuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cácaa já'muacui'nyij. ¹⁷Néijmi'i mu i tyeétyee jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' sij nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, ji'nye i Dios pu ja'muacha'íij ja'mej. ¹⁹Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájtá' sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi.

²⁰'Siati'íj huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin pu'ríj tin huatyú'uunyi'huaj i Jerusalén. ²¹Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiye'tzín jó'ciinyej i jiríj tzajta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iiráciinyej apua'quéj i chájta'naj jitze. Majta i maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²²A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²³Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaá i maj ootajucájmeé, majta a'íimaj i maj móoj huá'tzi'tyey i juyójmua', jéehua mu huápu'íj jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj Israel huacháatimeé, ji'nye puéjtzij pu huo'tá'sij i Dios. ²⁴Séecan mu i tyeétyee cui'nyij i chúun jime', majta séecan á'vi'tin i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

**Je'ej ti ye'ej yetyi'cányesij a'ájna i ti ajta
tyévíj jitze huanie'huaca'**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxcirie' jitze, ajta xú'ra'vej tzajta'. Ajta íyan i cháanacaj japua, a'íi mu i tyeétyee tyí'tziinye'ej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'íjci jime' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' ti'íj huápu'íj pu ti'ráanaj ja'mej. ²⁶Jéehua mu i tyeétyee jó'pua'rij a'íjci jime' mej tyu'tátziinye'ej, mati'íj jéehua tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'táj ja'uurej a'íjci i cháanacaj, ji'nye tyi'táj tina'aj ti jútye' tyejé'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzajta', huápu'íj pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i tyeétyee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸Ti'íj huatyóochenyij ti a'yan tyí'rinyij, tyámua' xu huóo'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye pu'ríj véjri' a'ájna xicáara' Dios ti jitzán jamui'rátosij.

²⁹Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—Cási', xaaséj a'íjci i xápua', na'ríij séecan i ciyéj ti tyí'sejre'.

³⁰Ti'íj antyinyáxixi'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta

jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij i víita'rij tzajta'. ³¹A'yaa pu cha'tána'aj tyí'leen, siati'ij tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuáaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej ti arí tímua' a'ájna putyajá'ricij ti Dios tyu'ta'íjtaj.

³²A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, meentyij mequee xu huácuij ijíij maj huátyeityee. ³³A'íjna i tajapuá ti séejre' a'íi pu á'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta i nyenyúucaa, capu a'náj antyipua'rij.

³⁴Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriaj i jutzájta', a'íjci jime' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jitze tyí'mua'ajcaj i ti yan tyí'sejre' i cháanacaj japua. Ti'ij quee a'ájna xicáara' jitze, ja'mua japua rájvetyij siati'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵Ji'nye a'íi pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ³⁶A'náj tina'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios ti'ij jamuáahuire'en, ti'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej je'ej ti tyi'táj rinyij, siajta a'yan tyá'huocaj siaj sij nye jimi huatyá'ítzeere'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'.

³⁷A'náj tina'aj tújca'rij tzajta', a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeyúuj tzajta'. Ajta ti'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj. ³⁸Majta néijmi'i mu i tyeítyee íiya' ajo'rényniyiica'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamua'aj i Jesús.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj avíitzij jin jaatyéevi' i Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 ¹Pu'ríj a'ájna véjri' putyí'rijcaj mati'ij pua'aj a'íjci jin tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tijin: Ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ²Majta a'íimaj i maj tyí'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeejé'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

³Ti'iquij i tyiyáaru' utyájrapij a'íjci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Iscariote, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej. ⁴Ti'iquij i Judas a'íijma jimi ajo'rén'nye' i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihuá'ijtye' a'íijma i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huárinyij ti'ij avíitzij jin huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ⁵Majta a'íimaj mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratzii'ri' maj túmii jaatá'. ⁶A'íi pu ja'ancuríaa' i huá'nyuucaa. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti i'ríj ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeítyee.

Ti'ij tavástará' hua' jamuán tyu'cuaj a'íijma i maj jamuán huacíj
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

⁷Ti'ij ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduura jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jitze, a'íj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸Aj pu'ij Jesús huotacho'vej a'íjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjci i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹Ajta a'íimaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chi'táj jo'tij a'íin ja'rá'ixaj. ¹¹Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti aja'chej yee: “A'yaa pu tyí'xaj i maestro yee: ¿Jo'nyij jáai'rij ti tyú'cua'nyij i ti jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'íi pu tyí'cua'nyij a'íijma jamuán i ti hua'antyíhuoj.” ¹²A'íi pu jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³Aj mu mij jo'cíj, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaaj i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj jin jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

¹⁴Ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'íjna i Jesús, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ¹⁵Ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Jéehua nu huápu'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíj nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ¹⁶A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁷Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huotajájnyi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, ¹⁸ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁹Ajta je'en i páan tyi'íj, tí'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'íin pué'een i nye tyévira' i nyaj jin ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huárinyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

²⁰Mati'íj tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jime' Dios jájcuaaj jin tya'tóoratziri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

²¹'Ajta i a'tíj ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yésejre' nyaj jamuán iye'ej méesaj jitze. ²²A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'íntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíitzij jime'.

²³Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj huó'íhuo' a'íjci jime' a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'

²⁴Mati'íj mij huatyóohuij maj tyi'huó'íhuo' a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxie've'. ²⁵Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íimaj i maj rey jin tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjrij jin tyihuá'íjtye'. Ajta a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i tyeítyee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'íj. ²⁶Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' mati'íj a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'íjna i a'tíj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij tí'ij i tíquee tyi'tíj jin juxie've', ajta a'íjna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij tí'ij a'íjna i ti huá'huíire' néijmi'caa. ²⁷Cási', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'íjna i ti huatyájcaj jo'tij méesaj jo'tyéjvee, ca' a'íjna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'íjna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'tij i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, tí'ij a'íjna i ti tyihuá'cue'tyee.

²⁸'Siajta mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huatyu'uj nyati'íjta jajpuéjtzij. ²⁹Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, jí'nye a'íjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íian i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ípuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huo'xíjtye'en a'íjima i tyeítyee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japan hua'puaj ará'asej.

**Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:
“Huéicaj paj pua'máj naatyáhue'taj”**

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'fjna i tyiyáaru', a'fi pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an ti'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij.

³²Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'fjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta pati'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamua'.

³³Ajta a'fjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámu'i'nyij.

³⁴Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

Pu'ríj tya'rá'ixaj ti'ij jajpuéetzij ja'mej a'fjna i Jesús

³⁵Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi tyi'táj jamo'tyá'ítzii nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cáxi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'táj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj joi'i'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu tyi'táj to'tyá'ítzii.

³⁶Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ajta ijíj, tipua'aj a'táj tyi' áto'rij, che' ja'antypíj, na'ríj i túmii ti tzajta' ucá'an. Tipua'aj a'táj quee séej tyícha'íj i chúun, che' jáatoonyij i jumáancaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'fjci jime' túmii. ³⁷A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa mu jaatamua'aj tijin a'fi pu a'fín pué'een síj ti je'ej pua'aj tyí'tyevij.” A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸Majta a'fíimaj i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'táj xajtaj.

Ti'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹Aj pu'ij iirájraa i Jesús, ti'ij ij a'áa jo'mej jo'tij já'asacaa i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Aseitúunajrimi, majta a'fíimaj i maj jamuán huacáj, a'fi mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj huatyényuunyij sij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en.

⁴¹Ti'quij a'áa huojoohuá'xij a'tzúj pu a' imuáj jo'r'é'nyej a'chu ti imuáj aja'ráahu'i'tzij i tyetyéj tipua'aj a'táj jin tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', ti'quij huatyényuj i Dios jimi, ⁴²a'yan tijin:

—Nyavástará', a'yaa nu tyí'muahuavij, tipua'aj mua'ránajchij paj naatá' nyej nyij quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyojo'r'é'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.

⁴³Aj pu'ij síij jimí huataséjre i ti tajapuá tyí'huiire', ti'ij ca'nyíjra'aj jaatá'. ⁴⁴Ajta i Jesús, jéehua pu tyí'mua'ajcaa, a'ij pu jin jéetze' huatyényuj, jéehua pu cámu'yaca'aj i tiéexi'muariatj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej ti aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵Ti'quij ájchej jo'tij ja'tyényuusima'aj, ti'ij ij ajo'r'é'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'íimaj i maj jamuán huacáj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj, ji'nye jéehua mu cua'naca'aj a'íjci jime' maj juxaamuijrite'. ⁴⁶A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij ti'ij quee tyi'táj ja'mua japua rájvetyij i sij jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

Mati'ij jaatyévi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeítyee aje'r'é'nyej, ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaaj tijin Judas, i ti ajta hua' jítze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij ji'tyaapui'tzej a'íjci i Jesús. ⁴⁸Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Judas, ¿nyij a'íj jin peni'tyápu'i'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévij jítze huanie'huaca'?

⁴⁹Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'táj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'íjci jime' i tyí'tachuun?

⁵⁰Ajta síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaapuéj a'íjci ti jahuiire' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Ti'ij ij ja'ajtamuariej a'íjci i naxiéera' jítze, ajta tyáahuaj. ⁵²Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihua'íjtye' i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i huásij, néijmi'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje'r'é'nyej a'yan tijin:

—¿Nyi náhua'rij nyapu'éen siaj sij mua'aj mujo'vá'ju'un chúun setyu'í'sima'aj, siajta ciyéj? ⁵³A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'mua jimi nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', ijíj xu xaa a'yan rinyij, ji'nye a'íi pu ja'mua jitze ucájrurij a'íjna i ti tyí'ijta tíca'rij tzajta'.

Ti'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu imuáj jaavájrasima'aj.

⁵⁵Mati'ij mij óonie'j a'íjna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij atarásajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij. ⁵⁶Ti'ij ij síij i íiti' ti a'áa tyí'hui're' jaaséej ti a'áa ja'ajcayii jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

⁵⁷Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tíjin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyeyj.

⁵⁸A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síij jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síij a'yan tyé'jee tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu síij a'íin pu'éen i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galileea pu já'ma'can.

⁶⁰Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj pej nye'ixaaty'e'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶¹Ajta a'íjna i tavástara', a'íi pu ooré'nyeeríaca', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: “Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tíjin capáj nyamua'tyeyj.” ⁶²Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyínyajraa huápu'íj, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Mati'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³Majta a'íimaj i maj jacha'iica'aj, a'íi mu huatyóohuij maj jatyaáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús. ⁶⁴Mati'ij mij jo'tají'ca'aj a jí'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tíjin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

⁶⁵Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Mati'ij ayo're'nyijtye i ju juéesijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusiij i huásij, majta i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', mati'ij mij yo'v'i'tij hua' jimi i ju juéesij.

⁶⁷A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'íin papué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'íin pué'een", caxu ná'antzaahuatye'ej. ⁶⁸Ajta tipua'aj nyetyajamuaa'íhuo' caxu huatányuusij. ⁶⁹Ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquée na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyáaj nu a'íin pué'een je'ej sij tyu'taxájtaca'.

⁷¹Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en? Ityáj tu tyeríj jáanamujri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 ¹Mati'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusi, mati'ij mij yo'v'i'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ²Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyétyee mej mij huatyéno'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyí'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'ijjive', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaatye' ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'íjima jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jee nyáaj nu a'íin pué'een i paj jaxaj.

⁴Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjima i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjima i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej i tyeítsee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galileea, ajta ijíj a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galileea?

⁷Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'íjtaj, aj pu'ij huo'ta'íj maj já'anvi'tij a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén.

⁸Ajta i Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj uuriacaj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tíj jin a'yan huárinyij ti huápu'íj juxie've'. ⁹Jéehua pu tyee'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰Majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyíin jin tyá'xajtzi'raca'aj. ¹¹Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihuá'íjtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihuá'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'íj mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi. ¹²A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíncustyamua'aj muá'raa a'íjna i Piláato, ajta a'íjna i Herodes, ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íiria'ca'aj.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³Ajta i Piláato huo'tajé a'íijma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íijma i maj tyityatatyíj, ajta a'íijma i tyeítsee. ¹⁴Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siatí'ij yajave're'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítsee mej mij jé'ta' huáciinyej, nu'ríj tyee'íhuo'ri', mua'aj senyeseeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i siaj jin jitzán tyí'pua'ritye'. ¹⁵Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, ji'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ítyaca' ityájma jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej tiquee a'yan tyi'tyéevijti ti a'múu huámu'nyij, ji'nye capu tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹⁶Pu'éjtzij nu jaatá'sij a'mújcij, nyati'íjta nyij jaatátoosij. ¹⁷A'yaa mu tyeyí'tihua'aj maj séj huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. ¹⁸Majta a'íimaj i tyeítsee, néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Miche' jaajé'caj a'mújcij mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

© 1996 David C. Cook

San Lucas 23:13-21

19 (A'íjna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítsee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'íi pu ajta síij a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caria'aj.) 20 Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé tí'ij jáamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítsee. 21 Majta a'íimaj i tyeítsee a'yaa tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

22 Huéicaj pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itsee tí'ij a'yan tye'tyévijtye'ej ti huámui'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

23 Majta a'íimaj i tyeítsee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tíj a'íjci jime' i maj jéehua huatyejíhuajra. 24 Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pui'intarej ti a'yan huárinyij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítsee. 25 Tí'iquij jaatáto a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tyeítsee i ti a'íjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyéno'se'en, ti ajta tyí'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tátuii i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítsee.

Mati'íj yó'tatej a'íjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Mati'íj mij yol'jáj i Jesús, a'áa mu yoojáasima'caj, mati'íj séej huatyéevi' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón Cirene ti já'ma'can,

a'áa pu ja'tanyéj a itzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchui i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷Jéehua mu tyeítýee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tíj mu majta i úuca huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyínyaj a'íjci jime'.

²⁸Aj pu'ij Jesús ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj úuca, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyójmua', ²⁹ji'nye aj pu atyojo'rényesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'íimaj i maj quee a'náj ti'ríij hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzí'tyej.”

³⁰A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeítýee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaaty'e'sij i jiríj tijin: “Pata'aj tajapuá rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaaty'e'ej a'íjci i jiríj ti huaquéetímee tijin: “Pata'aj taatyá'avaaj.” ³¹Tipua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj ney quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³²Majta hua'puáca huajájpuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huojotatan i Jesús jamuán. ³³Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Muí'chíj mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús. ³⁴Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵Majta a'íimaj i tyeítýee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapuá huatányuunyij, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj i ti ajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

³⁶Majta a'íimaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mu majta jaatanyéetzij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷A'yaa mu tyaaté'exaa'j tijin:

—Tipua'aj Rey jime' petyi'tyávaacaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunyij.

³⁸Majta táabla óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i táabla tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i hua' Rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹Ajta síj i ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyí pequee a'íin pué'een i ti Dios a'áan mojo'ojrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunyij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i s'íj ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan t'íjin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij t'íj a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyéevijtij tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi't'íj huáruuj, ji'nye pu'r'íj a'yan tyitaaci'íj, ajta a'mújna, capu tyi't'íj jin ootyá'ítzee.

⁴² Aj pu'íj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús t'íjin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj t'íjin:

—A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuojot'yátoosij.

T'íj huamu'í a'ájna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ T'íj arí a'tzáaj tacuaríxpuaj putyi'r'íjcáj, aj pu'íj néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéicaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huat'íca'. ⁴⁵ A'ájna i xicáj oomu'í, ajta a'ájna i c'íxurij ti a'úun jo'tahu'íjca'aj u tyeyúuj tzajta', a'íi pu jé'ta' acásujtza'an. ⁴⁶ Ca'nyíin pu jin huajíjhuaca' a'ájna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' t'íjin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

T'íj a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'íj huamu'í.

⁴⁷ Ajta a'ájna xantáaru'uj ti tyí'íjtye' anxityej maj ará'asej, t'íj jaaséj je'ej ti huaríj, aj pu'íj tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' t'íjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íimaj i tye'ítyee i maj ajtyáxiiriaca', mati'íj tyu'séj je'ej ti tyi't'íj huaríj, aj mu mij jo'c'íxij, ji'nye muatóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomua'jtyaca'. ⁴⁹ Majta a'íimaj i maj jamua'tyej, majta i úucaa i maj jamuán uja'rácij a'ájna a Galileea, a'íi mu a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi't'íj rijcaj.

Mati'íj ja'vá'naj a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta s'íj jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj t'íjin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj t'íjin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu s'íj a'íin pu'éen ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyi't'íj jin á'ítzeeria'ca'aj.

⁵¹ Ajta a'ájna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze t'íj Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaxá'pui'íntarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan i juéesij. ⁵² T'íj ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en

jaatáhuaviiri' ti jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. ⁵³Aj pu'lij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en sáavanaj jin jacá'ijcataca', ti'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tij jóocun, ti'ij ij uyo'rét'yej jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo'rén'yesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵Majta a'íimaj i úuca, i maj a'áa ja'rácij a Galileea i Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'íjci i José. Mati'ij mij jaaséj jo'tij jóocun, majta jo'tij yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶Mati'ij mij jo'c'j i juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'p'ij ti naa tyaarie'ej, majta i maj jacáhuaatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyúuxie've'.

Ti'ij huatájuuriaca' i Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 ¹Ti'ij atyojo'rén'yej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj i úuca, mati'ij mij tyojo'tii i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'p'ij ti naa tyi'tyáarie', mati'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj. ²Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséj tipua'aj arí antácun. Ajta a'ájna i tyetyéj i maj je'tyájmuaaj, pu'ríj antí'ri'huaca'aj. ³Mati'ij utyájrurij, camu che' jáatyoy i tyévira' i Jesús. ⁴Meentyij móoj a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jime' i tyévira' i Jesús, mati'ij jiyé'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi i úuca, naa mu cuéeinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej. ⁵Tyámua' mu tyu'tátziin i úuca, a'íj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tíjin: —¿Ji'nye siaj sij a'yan tyá'huoo hua' tzajta' i mui'chítyee i ti arí huatájuuriaca'? ⁶Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamuaaté'exaa ti'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galileea, 7yee ti a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuiire'en a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéicaj xicáj jitze huatájuurij.

⁸Majta a'íimaj i úuca, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj a'ájna i Jesús. ⁹Aj mu mij iirácij jo'tij jóocun, mati'ij mij jo'c'j juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i sécan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

¹⁰A'íimaj i úuca, a'íi mu a'íin pué'een, i Mariía Magdala ti já'ma'can, ajta a'ájna i Juana, ajtáhua'aj síj i Mariía náanajra' ti pué'een a'íjci i Jacobo, majta sécan i úuca, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i Jesús ti hua'antyíhuoj. ¹¹Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma i úuca, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaj.

¹² Ajta a'íjna i Pedro, a'í pu ájchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tij jóocun, ti'quij utyárupij. Aj pu'ij cíxurij tyu'séj ti áan tyajá'ajcatyii, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astíj i jutzájta' je'ej ti tyi'tíj huaríj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa

(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjn Emaús, a'áa pu imuáj putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan síj quiloometroj. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj. ¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjn:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'ij mij óohuixij, mua'coomua'astíj. ¹⁸ Ajta síj ti a'yan ántyapuaj tíjn Cleofas, a'í pu a'yan tyu'tanyúj tíjn:

—¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'tíj mua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjn:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjn:

—A'íjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'í pu tyi'xajtaca'aj tzáahuatyí'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápuí'ij juxie've', i tyeétyee jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyí'ta'íjtye', a'í mu tyu'tátuii i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'íin tíi'rátoonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huéicaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úuca a'í mu maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', mati'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tíjn séecan mu huataséjre hua' jimi. A'í mu a'íin pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huu'ire', majta a'yan tyihuo'té'exaaaj ti arí huatájuuriaca' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacíj, a'í mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i úuca, majta a'íimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjn:

—Ji'nye sequée huápuí'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuajtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj síj tyá'antzaahuatye'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaqueéj jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan

yó'ojrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjtaj ííyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá?

²⁷Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaaq je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, ti'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁸Mati'ij meríj avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'iixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹Majta a'íimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrurij ti'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyí'pup i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'tí'pu'uj. ³¹Ti'ij huo'tai'ipu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huóopua'rixij meeséeracaj.

³²Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'racaj tatzájta' ti'ij i tiéj, ti'ij a'íin tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyí'ta'ixaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

© 1996 David C. Cook

San Lucas 24:30-32

³³Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojotyoy a'íijma i maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huac'ij, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj. ³⁴Majta a'íimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj i maj hua'puaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástará' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjci jimi i Simón.

³⁵Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj ti'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

Ti'ij Jesús huataséjre a'íijma jimi i maj jamuán huac'ij

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶Móoche' mu tyi'xáatacaj a'íjci jime' ti'ij i Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua tzajta'.

³⁷Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyá'jcan pu'éeenye'ej. ³⁸A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyi'tziinye'? ¿Ji'nye huápu'i'ij tyaja'muatyesi'huaritye' siaj tyá'antzaahuaty'e'en? ³⁹Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' íicaj jitze, nyáaj nu a'íin pu'éeen. Siata'aj na'ajtamuárie'en siajta naaséj. Síij ti mui'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'íicaj. ⁴¹Majta a'íimaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴²Mati'ij mij hue'ej ti hue'ejchi' jaatá'. ⁴³Ti'iquij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacua'j meeséeracaj a'íimaj. ⁴⁴A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'íjna i Moisés, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, ajta i chu'icarij jitze.

⁴⁵Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze. ⁴⁶A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yus'i' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti jajpuéjtzij já'ra'nyiche', a'íjna i Dios ti a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua. Ajta huéicaj xicá'j jitze huatájuuritaj. ⁴⁷Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyí'. Siajta mua'aj a'yaa

xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iiye'ej Jerusalén. ⁴⁸Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj. ⁴⁹Nyáaj nu uyo'ta'ítij ja'mua jimi a'íjci i ti nyavástara' jin tya'tóoratziiri'. Sijta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iiye'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' ti je'cányesij.

Ti'ij i Jesús tyíraa u tajapuá

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰Ti'quij i Jesús huojoví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmójca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹Ti'ij ooj hua'huaviviíriaca'aj, aj pu'ij ahuojotyáhuui a'íjma ti'quij jútye' tyíraa. ⁵²Majta a'íimaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij jo'cój a Jerusalén. ⁵³A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.